Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 193 (13907) | 1972 оной августын 17, четверг | Сэн 2 мүнгэн

ҮДӨӨГЭЙ БИБЛИОТЕКЭ

[Х]үдөөгэй библиотекэ! Соёл гэгээрэл, түрүү үзэл суртал, ...үүлтын хүдэлмэри хүдөө нютагуудай хүн зоной дунда ...дэлгэрдэг, ябуулагдадаг гэжэ һанахада, ямар һайхан ...

...библиотекэнүүднай олон янзын болонхой ааб даа: аймагай, ... профсоюзай, хото городой, хүдөөгэй... Эдэнэр бул... шэнэ хүнине хүмүүжүүлхэ, эрдэм гэгээрэлээр тэдэннине ...аха хэрэгтэ бүхы оролдолгоёо гаргажа байдаг. Мүнөө ма... Буряад орон дотор библиотекэгүй, клубгүй газар, һуурин, ... үгы шахуу болонхой. Хаанашье яба: үбэлэй жабартай ... гү, али намарай харанхы һүни библиотекын галнууд ..., шэнэ, һонин номуудые, газетэ, журналнуудые уншаг... ...гаа урда дэлгэнэ. Агуу Октябриин хубисхалай урда тээ ...ай газар дээрэ оройдоол 12 мянгахан номтой гурбан ...отекэ байһан. Харин мүнөө хүдөөгэй юрын лэ библио...рхэндэ 12—13 мянган ном бии.

...ай хүдөөгэй библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, бүхы ...од өөһэдынгөө уялга, зорилгонуудые тон һайнаар мэдэжэ, ... парти, правительствынгаа политикые хүн зоной дунда ...үүлхын түлөө оролдоно. Нүүдэл библиотекэнүүдые эм..., холын отара, гүүртэ, фермэнүүдтэ номуудые тарааха..., элдэб темэнүүдээр хөөрэлдөө үнгэргэдэг, ажалай тү... дүй дүршэлые тарияашад, малшад, механизаторнууд, ...дай дунда нэбтэрүүлдэг гуримтай.

... хүдэлжэ, хүн зонойнгоо дунда хүндэтэй, соёлой ... гуламта болоһон библиотекэнүүд хүдөө нютагуудта ... олон. Нэгэ жэшээ дурдая.

...хар-Шэбэрэй аймагай Шаралдай нютагай хүдөөгэй биб... тухай һураг суу холуур таранхай. Дүй дүршэлөөр ба... ...элгэн бэрхэ, эдэбхитэй хүн энэ библиотекые даана. ... хэн бэ гэхэдэ, Елена Степановна Павлуцкая болоно. ...отекэдэ 11 мянга гаран ном бии юм. Оройдоол хоёр ...дэлнэ. Тиибэшье һаа, хэһэн ажал хүдэлмэринь айхабтар ...

...айкалец» совхозой нэгэдэхи бригадын түрүү шубууша... дүршэл тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэһэн тусхай булан ...хидхэгдэнхэй. Нютагай эрхим шубуушад А. Краснкова, ..., Д. Фетисова, Е. Калашникова болон бусадай ажа... ...шэл тухай хөөрөөнүүд дэбтэр соо зохидоор бэшээтэй.

...эдэ «Забайкалец» совхозой түүхэ, солото хүнүүд ту...һэн альбом хүнүүдые һонирхуулна. Стенднүүд хэды ... «Түрэл хизаарни — Буряад орон», «Совет хүн, шинии ...һада», «Эрдэм ухаанай орон руу аяншалга», «Һалбаран ... нютагнай», «Искусство гээшэ арадай юм», «Түрүү ... жэшээ абагты!», «Нүхэд уншагшад» болон бусад ... удха түгэлдэрөөр, гоё һайханаар бүтээгдэнхэй.

...дэл арбан библиотекэ эмхидхэгдэнхэй. Юһэ-арба хо... номуудынь һэлгэгдэн шэнэлэгдэнэ. Библиотекын ун... 1162 хүн. Тэдэнэй олонхинь — һаалишад, механиза..., хонишод. Жэшээлхэдэ, һаалишад Е. Петрова, Ф. Пет... А. Главацская, механизаторнууд В. Радионов, И. Анасов ...бусад эгээл эдэбхитэй уншагшадайнь тоодо ороно.

...агшадай конференци хоёр һарадаа нэгэ дахин үнгэргэг... ...эшээлхэдэ, Виталий Закруткинай «Хүнэй эхэ», А. Баль... Д. Хилтухин хоёрой «Ажаһуухые захирнаб», Н. Рыбко... ...а дүүнэр Рагожинтан», Р. Белоглазовагай «Мойһоной ...» зохёолнуудаар уншагшадай конференцинүүд үн... Мүнөө үбһэ хуряалгын үедэ нүхэр Е. С. Павлуцкая ...тэ ошожо, шэнэ номуудые тараана, хөөрэлдөөнүүдые ...огонёор хэлэхэдэ, соёл культурын талаар хүн зоннине ... хангахын түлөө Шаралдайн библиотекынхид ехэ орол... ...ргана. Совхозой партийна организаци библиотекын хү... ...ые шадамараар хүтэлбэрилжэ, бүхы юумэдэнь туһал...

...гэй библиотекэнүүдэй дунда Улаан-Үдын аймагай ..., Хориин аймагай Тээгдын, Мухар-Шэбэрэй аймагай ...ганай болон бусад библиотекэнүүд өөһэдынгөө уялга... тон һайнаар дүүргэнэ.

...гэй библиотекэ... Хүдөө нютагтахи соёл культурын, ... сурталай, дүй дүршэл нэбтэрүүлгын ёһотой гулам...

... хүдөөгэй библиотекэдэ анхаралаа ёһоор хандуулдаггүй, ...гүй, ажал хүдэлмэриниень шалгадаггүй, үнгэржэ ерэхэ... залһаар хангадаггүй ушарнууд зарим нютагуудта ... Жэшээлхэдэ, Хэжэнгын аймагай Вознесеновкэ, Уш... ...уринуудай хүдөөгэй библиотекэнүүд үнинэй хүдэлнэ... ...лиотекарь мэргэжэлтэй хүнүүд үгы гээд соёлой таһа... тараа дэлгэнэ.

...гэй зарим библиотекэнүүд муу гэрнүүд соо оруулаг... Заримдаа библиотекын гэрнүүдтэ заһабари ёһоор хэг... «Бидэшни сельсоведһээ салингаа абадаг зомди. Мүнгэ ...инь хаанаашье хүрэнэгүй. Арай гэжэ түлеэгээл бэлдүүл... байрыемнай заһабарилха, палааха шэрдэхэ гэхэдээ, ... мүнгэмнай баһал үгы гүб даа» — гэжэ зарим биб... ...нүүд гомдодог.

...нуудай партийна, комсомолой эмхинүүд хүдөөгэй ...энүүдэй ажал хүдэлмэрине хүтэлбэрилхэһээ гадна, ...рэгтэнь оролсожо, дутуу дунданууды сагсоонь эли... ...дары туһалха уялгатай.

...-эй XXIV съездын түүхэтэ шиндхэбэринүүдые бодо... ...улхын тула бүхы совет араднай тэмсэжэ байна. ... байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн агууехэ һайндэр дү... ...э оршон байдалда хүдөөгэй библиотекэнүүд бүхы ...ёо гаргажа, хүн зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ... ябуулжа, ажалшадай амжалта, илалтануудые туйлаха, ...ын продукци Эхэ орондоо элбэг дэлбэгээр тушааха ... туһа хүргэжэ, өөһэдынгөө хубитые оруулха арюун ... бшуу. Тиимэһээ партийна, комсомолой эмхинүүд хү... библиотекэнүүдые шадамараар хэрэглэжэ, хүтэлбэрил... ...ндэ саг үргэлжэ туһалжа байхань тон шухала хэрэг.

XXIV ТҮСЭБТЭ ЮҺЭДЭХИ ЭРШЭ · ШАНАР ДЭЛИСЭ

АРБАН НАЙМАДАХИ ҺУРИ

ФОТОРЕПОРТАЖ

— Үдэр бүри шахуу орожо байһан хура бороо одоошье замхажа, малай тэжээл бэлэдхэхэдэ таатай наран гарабал даа. Нигээд лэ хэдэн үдэрэй туршада бултадаа нэгэн доро шангаханаар ажаллабал, үбһэ хуряалгаяа «уруу дарахал» бэээбди», — гээд, үбһэшэдэй звеное хүтэлбэрилэгшэ Владимир Жалсанович Бальжинимаев ханада үлгөөтэй байһан хуушаранги арһан сүүмхэеэ абажа, саарһа дансаяа гаргаба.

Хэдэн янзаар нугалжа эбхэһэн саарһануудайнь дунда үбһэшэдэй үдэр бүри хэһэн ажалай дүнгүүд, звеногой абаһан социалис уялга, түлбэриин гурим, тээ мэндэ колхозойнгоо правленидэ эльгээһэн һүүлэй мэдээсэлшье бии хэбэртэй. Владимир Жалсанович эдэ обоо хүбөө дансанууд cooһoo үнгэрһэн 10 хоногой дүнгүүдые бэдэржэ олоод:

— Үбһэ хуряажа эхилхэнээ хойшо 80 гектар сабшалан сабшажа, тэрэнэйнгээ 70 гектарыень тармажа, 1400 центнер үбһэ һурилөөбди. Сэхыень хэлэхэдэ, үбһэ хуряалгаяа хахадлаабди, — гэжэ тайлбарилна.

Тус звенодо 160 гектар сабшалан даалгагдаһан юм. Бүхыдөө 3520 центнер үбһэ сабшажа һурилхэ түсэбтэй энэ коллектив үнгэрһэн 10 хоногой туршада ажахынгаа бусад звенонуудһаа ехэ үбһэ хуряаһан байжа, онсо шалгарһан байна. Тиигэжэ түрүү һуури ээлһэндээ нэгэ хонёор, мүнгөөр шагнагдаа. Эндэ хори шахуу хүн хүдэлмэрилнэ.

Үбһэ хуряалгын машина, техникээр хүсэд хангагдаһан дурсагдагша звеногой үбһэшэд, үдэшэ үглөөниинь гар хажуураар ханаабай эрьеын, һөөг бургааһанай захаархи углуу суглуугай ногоо үлөөнгүй сабшажа абадаг заншалтай юм.

— Мүнөөдэр 18-дахи һуриеэ дүүргэжэ байнабди. Энэ жэл сабшалан яһала һайнаар ургаа. Гектарай 20 центнер үбһэн абтаа. Тиихэдэ зарим газарһаа гектарай 35—37 центнер хүрэтэр үбһэ хуряанабди. Хабартаа һайса үтэгжүүлжэ, уһалхада ямар ашагтай гээшэб, — гэжэ үнинэй луговод, энэ сабшалангай «эзэн» Бадма-Доржо Балданов хөөрэнэ.

Хахадһаа үнгэржэ ябаһан арбан наймадахи һуриинь хажууда хүрэжэ ерэхэдэмнай, түрүү механизатор Николай Арсаланович Ринчинов «Беларусь» тракторта һуулгагдаһан һури сомохо түхеэрэлгээр тракторнуудай түлхижэ асарһан бухалнуудые тэрэ доронь хамаран абажа, сомоо дээрэ буулгана. Тэрэнииень аса бариһан Даша-Дондок Жапов Бадма-Доржо Балдановтай хамта тухагүй һури дээгүүрээ тараажа, нягтаруулан гэшхэнэ. Эндэһээ тээ саанахана үнинэй тракторист Гарма Цыдыпович Будацыренов тракторай тармууравр сэл ногооноор хатаһан ногоо тармажа, ута унжагай баалнуудые хойно хойноһоонь һубарюулна.

— Николай Арсаланович, һуриеэ дүүргэхэ дүтэлөө гүбди? Ятарнь налбайлгаа хүмта. Дээшэлхэ бүреэ улам үргэн боложо байнал, — гэжэ бухал шэрэгшэ тракторист Хайдап Бадмаевич Будаев шогтойхоноор хэлэнэ.

Эдэнэй хөөрэлдөө шагнажа байһан Даша-Дондок Жапов:

— Ажалнай һуриин тоогоор бэшэ, харин шанараар бшуу. Арбан жаахан сомоо бодхоожо зобонхаар, нэгэ томые соможорхиходо, бэедэшье хүнгэн бшуу. Һүүлдэ хорёолходошье амар байдаг, — гэбэ.

Үбһэшэд һуриеэ соможо дүүргэхын тула улам түргэдэжэ оробо. Сомоошье хараһаар байтар бүри үндэр боложо, нягтаруулан гэшхэһэн хоёр үбгэжөөл нюруулжа захалба.

— Хура бороогой орожо һаатуулаагүй һаань, үшөө арбаад хоногһоо үбһэ хуряалгаяа сүм дүүргэхэбди. Энээнэй һүүлээр таряа хуряалгадаа ябалсахабди. Зарим трактористнууд комбайнда ажаллаха байна. Юрэдөө, хэхэ хүдэлмэримнай ехэхэн даа. Бүхы хүсэеэ элсүүлэн оролдобол, заатагүй бэелүүлжэл һалахабди, — гэжэ звеное хүтэлбэрилэгшэ Владимир Жалсанович Бальжинимаев мэдүүлээ һэн.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

Сэлэнгын аймагай
Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Луговод Бадма-Доржо Балданов. 2. Арбан наймадахи һуриин дэргэдэ.
Ц. Цыренжаповай фотонууд.

СИЛОС ДАРАЖА ДҮҮРГЭБЭ

Һаяхан Степной Дворец тосхоной отделениин механизаторнууд (эрхилэгшэнь К. А. Черников) совхоз соогоо бултанһаа урид силос дараха түсэбөө дүүргэһэн тухайгаа мэдээсэбэ.

Эндэ богонихон болзор соо 5 мянган тонно силос шулуугаар ханалагдаһан траншейдэ даргдаа. Хабар эртэ таригдаһан горох обёос хоёрой холимол ургасын һайнаар ургажа, ногоонойнь ехэ болоод байхада, июлиин 20-доор сабшажа эхилээ һэн. Мүнөө тооложо үзэхэдэ, горох обёос хоёройнь гектарай 90 гаран центнер ургаса үгөө.

Түрүүшын үдэрһөө силосэй ургамал хуряадаг комбайнуудые, хэршэгдэһэн ногоо таһалгаряагүй зөөхэ автомашинануудые олоор табяад, эршэмтэй шангаар хүдэлһэнэй ашаар эндэхид имэ богони болзор соо силос ехээр дараа. Мүн хура бороодошье ехэ һаатангүй хүдэлдэг байгаа.

Силос даралга дээрэ комбайнернууд Петр Суранов, Александр Лагерев, Алексей Маслов, Дмитрий Барсуков, совхозой хүдэлмэрилэгшэд, автомашинын жолоошод Николай Поплевин, Николай Ипатьев, тэжээл бэлэдхэлгэдэ хамһалсахаяа эльгээгдэһэн Каменскын автотранспортын предприятиин жолоошод үдэр бүхэндэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлдэг байгаа.

Малай шэмэтэ тэжээл — силос дараха түсэбөө түргэн дүүргэжэ, нэгэдэхи отделениинхид совхоз соогоо социалис мүрысөөндэ илажа гараад, дирекци, партком, рабочкомой дамжуулгын Улаан туг, 200 түхэригэй мүнгэн шанда хүртөө.

Эдэ үдэрнүүдтэ эндэхи механизаторнууд совхозойнгоо бусад отделенинүүдтэ силос дараходанъ туһалалсажа байнхай.

А. ХАЛТУЕВ.
Кабанскын совхоз.

ХОЁР ХАЛААНДА

Колхозой түб — Оронго тосхондохи складай дэргэдэ тодхогдоһон ногооной гурил татажа гаргаха агрегадай эшхэрэн хүнхинэхэ абяан эртэ үглөөнһөө үдэшын харанхы болотор таһалгаряагүй сууряатан дуулдана. Эндэ дүрбэдэхи жэлээ ажаллажа байһан үнинэй механизатор Франц Хаданович Хадановай хүтэлбэрилдэг залуушуулай хоёр бригада хүдэлдэг юм.

— Жэл бүри дүршэжэ, ажалаймнай бүтээсэ нилээд дээшэлнэ. Хэрбээ урзанда оройдоо 30 гаран тонно ногооной гурил гаргаһан һаа, нёдондо 108 тонно бэлэдхээ һэмди. Харин байгша ондо 250 тонно ногооной гурил татажа гаргаха уялгатайбди, — гэжэ Франц Хаданович хөөрэнэ.

Сэхыень хэлэхэдэ, колхозой малшад ногооной гурил гол түлэб нарай малда, тугаллаха үнеэдтэ эдюулхэдэ, шэмэ ехэтэй байһыень һайн мэдэжэ абанхай. Тиимэһээ энэ тэжээл, шадаал һаа, ехээр бэлэдхэжэ абахые оролдоно.

Хоёр халаанда таһалгаряагүй хүдэлгэгдэдэг энэ агрегадые Оронгын дунда һургуулиин ахалагша классуудай һурагшад хангадаг байна. Түрүүшынь халаанайхид үглөөнэй 5 часһаа үдэрэй 2 час болотор ажаллана. Харин хоёрдохинь үдэрэй 2 часһаа үдэшын 11 час болотор хүдэлдэг гуримтай юм. Халаанайнгаа үедэ эндэ ажалладаг һурагшад хэршэгдэһэн ногоо «Волгарь» түхеэрэлгээр бутарган жэжэлээд, «АВМ-0,4» агрегадаар татажа гаргана. Тиихэдэ бэлэн болгогдоһон ногоонойнгоо гурил саарһан мэшээгтэ мэшээглэжэ, склад соо оруулжа, ябталан хадагалдаг байна. 8—10 классуудай һурагшад Б. Бальжинимаев, Б. Нимаев, П. Халзанова, Л. Будаев, В. Анжуев гэгшэд агрегадаа хэршэгдэһэн ногоогоор таһалдуулхагүйн тула нилээд оролдоно.

Мүнөө тус агрегадай хүдэлмэришэд 70 тонно ногооной гурил татажа гаргаад, һайн шанартайгаар хадагалһан байна. Гэбэшье шэмэтэ тэжээл бэлэдхэлгэ түлэг дундаа үргэлжэлһөөр.

В. НИНДАКОВ.
Улаан-Үдын аймагай
«Улаан Оронго» колхоз.

ЭМХИДХЭГДЭҺЭНЭЙ АША

Энэ жэлдэ Зэдын аймагай Оёорой совхоз бүхы арга боломжоёо хэрэглэжэ, урда жэлнүүдэйхиһээ холо үлүү ехэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ гэһэн тогтоол баталан абаһан байна.

Тэрэншье миин талаһаа абаад хэлэгдэһэн бэшэ, өөрын үндэһэ баримтатай юм. Жэшээнь, Дээдэ-Ториин 3-дахи отделенидэ ябажа харахадашье, улад зоноорнь хөөрэлдэхэдэшье, тус ажахыда байгша ондо ажалай эмхидхэл тад ондоо болгогдожо, үбһэ тэжээл түргэншье, шанартайгааршье, элбэгээршье абаха аргатай гэжэ мэдэрхээр.

Совхозой парткомой секретарь Альберт Станиславович Аржаповичтай хөөрэлдэхэдэ, тэрэ нигэжэ хэлэнэ:

— Урда жэлнүүдтэ малшанай звенонуудые толгойлжо, үбэлжөөндөө эдихэ үбһэ абадаг байһан. Тиихэдээ бүхэли һара хахадай, зариманъ 2 һарын туршада гол сабшалангаал сабшажа, талхижа үнгэргэдэг байгаа. Теэд зарим заха газарай абтамаар ногоон хагдаршадаг һэн. Энэ жэлдэ бүхы звенонуудай гол сабшалангайнь ногооее захаһаань эхилээд, ээлжээлүүлэн тракторай косилкаар сабшажа үгтэбэ. МТЗ түхэлэй дүрбэн трактор 5 косилкатай, 2 трактор тармууртай, үшөө хоёрынь үбһэ багсалан уядаг түхеэрэлгэтэй табигдаад, голой адагһаа эхиндэнь хүрэжэ байна. Ябажа хараябди, — гээд дурадхаба.

...Гаазын дабаанай адагай буруу, хашарагуудые харууһалдаг 240 толгой малтай гүүртэ ерэбэбди. Эндэ коммунист Буда Бубеевич Цынгунов ажалладаг. Трактораар сабшаһан үбһэн һурилэгдөө. 400 гаран центнер һайн шанартан үбһэ үбэлжөөнэй хашаа соо оруулагданхай. Эндэнь холо бэшэхэнэ эмэ хашарагуудай гүүртэ үбэлжэхэ юм. Тэрэниие даагша Гомбосүрэн Доноев гэр бүлөөрөө баһал 350 центнер үбһэ абаа.

Хүндэлэн-Номто, Баруун, Зүүн-Тори, Баруун-Соросто гэхэ мэтэ хүндынүүдэй өөдэ нэмжыһэн талада үдхэн, үндэрөөр ургаһан ногоон унагаагданхай.

Коммунист, үнинэй малшан Нацык Цыденович Сосоровой звено нёдондо уһанай үертэ ороһон талмайн ногооее тракторай косилкаар сабшаад, гектар бүхэнэй 15 центнер үбһэ абаад байнабди гэжэ хөөрэнэ. Энэ үбһые өөрынь харадаг гунжад эдихэ юм. Хура борооһоо үрдижэ абаха гэжэ тэдэнэр ехэтэ яарана.

— Булта звенонууд гол сабшалангаа хуряажа дүүргэжэрхёод, үшөө һара соо юу хэхэмнайб? Боори дошо, һөөг бургааһан соогуурхиие ухашалаа һаа, үшөө хэдэн зуугаад центнер үбһэ абаха ёһотойбди. Эртэхэнэ косилкаар сабшагдаһан талмайнь хэнзэ намар болотор яһала ургажа, малай хээрын бэлшээриһээ ерэхэдэ, ямар ехэ тэжээл байхаб. Трактор, машинатай звеногойхид мүнөө 5 мянга гаран центнерэй ногоо сабшаад, хахадынь шахуу хуряагаад, заримыень тюгүүд болгоод, һаалиин гүүртэдэ абаашажа сомонхой. Теэд эдэ тракторнууд үшөө дахин эрьежэ, эндэ тэндэ шэнэ газарай ногоо сабшаха, хуряаха ёһотой.

Тиигэжэ 5 мянган центнер үбһэ бэлэдхэхэ түсэбтэй зад, Дээдэ-Ториин 3-дахи отделениинхид адагынь 7 мянган центнер үбһэ абаха аргатай болобо, — гэжэ Аржанов хөөрэнэ.

Үбһэеэ шанар һайнтайгаар абажа сомохо, тюгүүд болгохо тухай мүрысөөнэй услови соо бэшэгдэнэ. Социалис мүрысөөнэй дүнгые 2 удаа согсолходо, трактористнар Бимба Шагжеев, Базар Будаев, Түмэр Занданов, косилкын машинистнар Григорий Бадмаев, Базар Буянтуев, Дынхар Тогтохоев, Гомбосурун Бадмаев гэгшэд магтаал шагналда хүртөө.

Энээнһээ гадна, совхозой энэ отделениин һаалишад, хонишод, мал адуулагшад бултадаа тэжээл бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байһаниинь тон һайшаалтай. Һургуулиин хүүгэд, амаралтадаа байһан студентнэр болон нютагай үбгэд, хүгшэдшье хүдэлнэ.

Байгша ондо Оёорой совхоз тэжээл бэлэдхэлгэдэ онсо анхаралаа хандуулжа, хүн зониие олоорнь хабаадуулан, нютаг соогоо урдань бэлэдхэдэгһээ үлүү ехэ үбһэ ногоо хуряажа абаха гэһэн үүсхэл аймаг соогоо гаргаһан юм. Энээнэ хүсэндэнь хүргэхын тула бултаараан тэмсэнэ.

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.

[Плане]тэнүүд хоорондын „Венера—8“ гэжэ автомат станцие бүтээлгэдэ, дэгдээлгэдэ, [нии]лгэ болон буулгыень залан хүтэлхэ хэрэгтэ хабаадаһан эрдэмтэд, конструкторнууд, [инже]нернүүд, технигүүд, хүдэлмэришэд, бүхы коллективүүд ба эмхинүүдтэ

...нүхэд!

...рдэм болон техникэ... шэнэ амжалта туйла... ...энүүд хоорондын «Ве... ...э автомат станци ха... ... ниидэлгынгээ про... ... дүүргээ. ...нүүд хоорондын «Ве... ... автомат станци зам... ...огуур дүрбэн һарын ... ниидэһэнэй һүүлээр ... июлиин 22-то Үүрэй ... планетэдэ хүрэһэн ...цниин буулгынь аппарат Үүрэй Солбонине шэнжэлгын талаар, планетын гэрэлтэй таладахи атмосферэдэ түрүүшынхеэ аажамаар ойротоод, тэрэнэй нюруу дээрэ дорьбоогүй зөөлөөр буугаа.

Үүрэй Солбоной атмосферэ худар аппарадай бууха үеэр, тэрэнэй нюруу дээрэ 50 минутын турша соо хүдэлжэ байхадань, планетын гэрэлтэй таладахи атмосферын түхэл шэнжэнүүд тухай, нюур таладахи шоройн шэнжэ тухай тон шухала научна олон мэдээсэл газар дэлхэй тээшэ дамжуулагдаа.

Замбуулинда хэгдэһэн шэнэ туршалга замбуулинай дайдые, Наранай аймагай планетэнүүдые шэнжэлхэ үедэ автомат аппарадуудай ехэ юумэ хэхэ арга боломжотой байһые үшөө дахинаа элирхэйлэн харуулба.

ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе ажалай шэнэ туйлалтануудаар угтажа байгаа совет арадай шэн зоригто ажалай ашаар совет эрдэм, техникын имэ гайхамшаг амжалта туйлагдаа.

Планетэнүүд хоорондын «Венера-8» гэжэ автомат станцине бүтээлгэдэ, дэгдээлгэдэ, ниидэлгэ болон буулгыень залан хүтэлхэ хэрэгтэ хабаадаһан эрдэмтэд, конструкторнууд, инженернүүд, технигүүд, хүдэлмэришэд, бүхы коллективүүд ба эмхинүүдые Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет үнэн зүрхэнһөө, халуунаар амаршална.

Коммунизм байгуулжа байгаа совет арадта алдар соло!

Советскэ Союзай Коммунис партида алдар соло!

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ | **СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ** | **СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ**

[СОВЕ]ТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ [СССР]-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ [СССР]-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

...нүүд хоорондын «Венера-8» автомат станцие бү...дэгдээлгэдэ, ниидэлгэ ...ыень залан хүтэлхэ ...хабадаһан бидэ эрдэм..., конструкторнууд, инженер...нүүд ба хүдэлмэришэд ...хи шэнэ туршалгын ...ар дүүрэһэн тухай ...Центральна Комитедтэ, Верховно Соведэй Пре..., СССР-эй Министрнүү... ...мэдхэнэбди.

...рэнэй ойн баярай жэл... ...олон правительствын харюусалгатай даалгабари дүүргэгдээ.

1972 оной мартын 27-до ниидэжэ гараһан планетэнүүд хооронд дын «Венера-8» гэжэ автомат станци 300 миллион үлүүтэй километр зайе гаталан, научна аппаратуратай буулгын аппарадые 1972 оной июлиин 22-то Үүрэй Солбон гэжэ планетэ дээрэ абаашан буулгаа. Үүрэй Солбонине шэнжэлгын түүхэдэ түрүүшынхеэ парашюдаар бууһан газарта Үүрэй Солбоной атмосферэ соохи, тэрэнэй гэрэлтэй нюруу дээрэхи элиш туяае, дараса ба температурые тодорхойлхо хэмжэлгэнүүд хэгдээ. Планетын нюруу дээрэхи шоройн түхэл шэнжэ тухай мэдээнүүд абтаа.

«Венера-8» гэжэ станциин буулгын аппарат Совет гүрэнэй үндэһэ һуури табигша Владимир Ильич Ленинэй дүрэ зурагтай, Совет Социалис Республикануудай гүрэнэй гербтэй тугхануудые планетэ дээрэ абаашажа буулгаһан байна.

Планетын гэрэлтэй таладахи атмосферын шэнжэ тухай шэнэ мэдээнүүд, тэрэнэй нюруу дээрэ хэгдэһэн хэмжэлгэнүүдэй үрэ дүнгүүд Үүрэй Солбон тухай ойлгосые нилээд үргэдхөө, энэнь Наранай аймагай планетэнүүд тухай эрдэм ухаанда шухала нэмэлтэ болоо.

Совет эрдэм, техникын ашa туһада, манай арадай ба бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада замбуулинай дайдые шэнжэлэн ашаглаха хэрэгтээ саашадаашье шэнэ амжалтануудые баһал оролдосотой нэтэрүүгээр туйлахабди гэжэ манай партиин Центральна Комитедые, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумые, Советскэ правительствые найдуулнабди.

„Биофизикын недели“ дүүрэбэ

МОСКВА. (ТАСС). Дэлхэйн дүшэ шахуу ороной эрдэмтэд — Уласхоорондын биофизическэ IV конгрессТэ хабаадагшад ажамидаралай үзэгдэлнүүдые шэнжэлэн мэдэхэ, залан хүгжөөхэ зорилготой олон тоото туршалгануудай үрэ дүнгүүдые долоон хоногой туршада зүбшэлбэ. Конгрессэй зүблөөнүүд 25 секцидэ үнгэргэгдөө. Радиацида хабаатай биофизикэ, белогуудай бүридэл ба дүүргэдэг үүргэ, бэе махабадай клеткын, мэдэрэлэй органуудай, бэеын хүдэлсэдэ хабаатай биофизикэ, замбуулинай ба медицинын биофизикэ болон бусад шухала шэглэлнүүдээр 200 мянга шахуу элидхэл ба мэдээсэл соносогдоо.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэе!

ШУБУУ ТЭЖЭЭХЭДЭ ОЛЗОТОЙ

☆ 1 тахяа жэл соо өөрынгөө бэеһээ 6—8 дахин ехэ шэгнүүрэй үндэгэ үгэнэ.

☆ 1 тахяагай дальбараануудые дэгжээхэдэ, жэл соо өөрынь бэеһээ 80 дахин ехэ мяхан абтана.

☆ 10 һарын туршада үндэгэ тушаалгаһаа 656.912 түхэригэй сэбэр олзо абтаа.

Республикымнай колхоз, совхозуудай, шубуунай фабрикануудай үсхэбэрилдэг нугаһан, галуун, тахяануудһаа элдэб зүйлэй продукци абтадаг байна. Шубуунһаа үндэгэ мяхан абтахаһаа гадна, хөөбэр, үдэ гарадаг, мяха-яһанай гурил элбэгээр бэлэдхэгдэдэг гээшэ. Зөөр тахяа тэжээмэл шубуудай дундаһаа нилээд ашаг урэтэй байһаараа онсо илгардаг юм.

Тахяаһаа абтадаг гол продукци үндэгэн болоно. Һайн шанартай үндэгэн соо тоһон, белок, минеральна зүйлнүүд, микро-бодосууд болон элдэб витаминууд элбэг байдаг. Гэхэтэй хамта үүсэлэгдэһэн тахяагай 80 процентнь мяханда ородог гээшэ.

Тахяа бэшэ шубуудта орходоо үдэсэтэй, түргэн боргожодог юм. Тахяагай дальбараа 4,5—5 һаратайһаа үндэгэлжэ захалдаг. Фабрикымнай тахяанууд жэлдээ өөрынгөө бэеһээ 6—8 дахин ехэ шэгнүүрэй үндэгэ үгэдэг байна. Тинхэдэ хоёр-хоёр хахад һаратай дальбараануудынь тус бүреэ 700—750 грамм шэгнүүртэй болодог юм. Жэлдээ тахяа бүриһөө 225 үндэгэ суглуулхада, бүхыдөө 130—140 килограмм шэгнүүртэй дальбараанууд дэгжээгдэхэ гэхэ гү, али тахяа бүрнин өөрын бэеһээ 80 дахин ехэ мяхан абтаха байна.

Гэхэтэй хамта тахяануудта эдюулэгдэһэн тэжээлэй гаргаша нилээд түргэнөөр харюулагдадаг юм. Жэшээлбэл, дальбараануудые харууһалдаг цехэй бригадир В. М. Козулинагай бригадын шубуушад даажа абаһан дальбараануудаа нэгэ һаратай болоторнь тэнжээхэдээ 376 тэжээлэй единицэ гаргашалаа. Тинхэдэ Г. П. Антоновагай бригада хоёр һаратай болоторoo тэнжээгдэһэн дальбараануудтаа нэмэлтэ шэгнүүрэй килограмм бүридэ 416 тэжээлэй единицэ эдюулһэн байна. Энэнь гахай, үхэр, харууһалһанда орходоо 1—2 дахин бага тэжээлэй гаргашалагдаһан гэжэ гэршэлнэ.

Тахяануудаа шэмэтэ тэжээлээр гүйсэд хангажа, үндэгэ олоор суглуулһанай, мүн түхэреэн жэлэй туршада дальбараа дэгжээжэ, шубуушадайнгаа ажалые хүсэдөөрнь оньһожоруулһанай ашаар дурсагдаһан амжалта туйлагдаа. Саашадаа шубуу үсхэбэрилгые улам хүгжөөжэ, гүрэндэ үндэгэ, мяха болон бусад продуктнуудые бүри ехээр тушаадаг болохын тула мүнөө үедэ республикымнай колхоз, совхозуудта шубуунай оньһожоруулагдамал, томодхогдоһон байранууд үргэнөөр баригдана. Тинхэдэ шубуунай фабриканууд үндэгэ, мяха болон шубуунһаа абтадаг бусад продуктнуудые промышленна аргаар абажа бэлэдхэхээр ажалаа эмхидхэжэ, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлнэ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Манай фабрика шэнэдхэгдэн заһабарилагдаһанайнгаа һүүлээр нилээд хубилаа. Бүхы ажалынь оньһожоруулагдажа, цехүүдынь тус бүреэ тусхай шэглэлтэй болоо, ажалайнь бүтээсэ урдаһаа нилээд дээшэлээ. Тингэжэ фабрикадамнай инкубаторта үгтэхэ үндэгэ суглуулгын тусхай цех эмхидхэгдэнхэй юм. Тэрэшэлэн дэгжээгдэһэн дальбараануудые нэгэ һаратай болоторнь тэнжээхэ цехүүд шэнээр баригданхай. Эндэ боргожоһон дальбараанууд саашадаа бүри томо болгогдохоор нүгөөдэ цехүүдтэ үгтэдэг. Гадна худалдаанда гаргагдаха үндэгэ суглуулгын, тахяануудые шахан таргалуулжа маханда тушааха цехүүдтэйбди. Энээнэй хажуугаар шубуудан эдеэ хоол бэлдэхэ, продукциия хадагалха, оньһон түхеэрэлгэ трактор машинануудаа заһабарилха бусад үйлэдбэрин байшангууд баригдажа ашаглагданхай. Эдэ бүхы цех, мастерскойнуудта даажа абаһан ажалдаа мэргэжэһэн хүдэлмэришэд хүдэлдэг юм.

Иигэжэ шубуунай фабрикые үргэдхөөд, тэжээлээр хүсэд хангажа, тахяануудайнгаа үүлтэрыень эрид һайжаруулан, зоотехническэ заабарин ёһоор, һайнаар харууһалхада гаргаша багатай продукци улам ехээр абтадаг байна. Мүнөө фабрикымнай шубуушад тахяануудаа клеткэлэн харууһалдаг болонхой. Тингэжэ байлгахада, цех соохи тахяанууд багтаамжатай байхаһаа гадна бар хүсөөр хэгдэдэг ажалыень бүхыдэнь оньһожоруулхада тааруу.

Үнгэрэгшэ хоёр жэлэй туршада фабрикымнай 7 цех шэнэдхэгдэн баригдажа, тахяануудые клеткэлэн байлгаха «КБН-1» түхэлэй батарейнүүд тодхогдоо һэн. Тингэжэ цех бүхэмнай урдандаа 56 мянган тахяагай багтаамжатай байһанаа аяар 136 мянган тахяагай багтаамжатай болгогдожо, үндэгэ суглуулганшье горитойхоноор нэмээ гэхэ гү, али 10 һарын туршада тушаагдаһан үндэгэнһөө 656912 түхэригэй сэбэр олзо оруулагдажа, барилгада гаргашалагдаһан 558213 түхэригынь сүм харюулагдаа. Гадна цехүүдэй шубуушад жэл бүри ажалдаа шэнэ онол аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, түрүү дүршэл халан абаһанайнгаа ашаар тахяануудайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлнэ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Мүнөө фабрикымнай хүдэлмэришэд шубуунай үнэгүй мяха, үндэгэ ехээр абажа хараалагдаһан түсэб, уялгаяа сүм дүүргэжэ, ССР Союзай байгуулагдаһаар ал дарта 50 жэлэй ойе ажалайнгаа эрхим амжалтаар угтахын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллана.

С. ПОНОМАРЕВ,
Улаан-Үдын Сотниковой шубуунай фабрикын главна экономист.

БЭРХЭ ТУГАЛШАН

Хулдат тосхоной захада зүлгэ ногоон бэлшээри дээрэ аб адлиханууд улаа эреэхэн тугалнуудай бэлшэжэ ябахань үдэр бүри харагдадаг.

Эдэ Торийн совхозой Хулдадай фермын 64 тугалые дүршэлтэй малшан Зоя Гавриловна Невьянцева харууһалдаг юм. Үбэлэй, зунай сагташье нарай малые нарин һайнаар харууһалжа, тугалнуудай шэгнүүрыень нэмээдэг гэжэ энэ малшан үнинэй суутай.

Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ июль һарада тэрэ бүхы жараад тугалнуудайнгаа шэгнүүрые хамгадань 16 центнерээр нэмээжэ, нарай мал бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын 829 граммаар нэмээгээ.

Үглөөгүүр наранай бултайхаһаа урда тугалнуудаа бэлшээридэ гаргаад, үдэрэй халуун болотор һайса садхаажа абахые оролдоно. Тингээд үдэртөө хэдэ дахин уһалдаг, һэрюундэ тиирүүлдэг. Үдын халуунай буурахада, дахин бэлшээридэнь гаргажа, үдэшын бүрэнхы болотор адуулна. Бүри нарай хан тугалнуудтаа сэбэрхэн һү уулгадаг байна. Томохон болоһон тугалнуудта машиндагдаһан һү, обёосой орооһоор шанаһан кисель, талха тарианай зүйл эдюулнэ.

— Иигэжэ һайнаар эдеэлүүлээгүй һаа, зунай эхеэр ногооной үшөө муушаг байхада, тугалнуудай шэгнүүрые тиимэ ехээр нэмээжэ шадахагүй байгааб. Август, сентябрь соо тугал бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын дунда зэргээр 900—950 граммаар сохом нэмээхэб, — гэжэ нүхэр Невьянцева хэлэнэ.

Энэ малшан иигэжэ жэл бүри хаража байһан тугалнуудаа эрхим һайнаар түлжүүлжэ, түргэн томо болгоод, ажахыдаа ашаг шэмэ ехээр үгэдэг мал олон болгохо талаар ехэ оролдолго гаргана.

В. БАШАРОВ.

Зэдын аймаг.

Уялгаяа шэнэлбэд

Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай коллектив байгша оной эхинһээ эршэмтэй шангаар хүдэлжэ байна. Һайн шанартай продукци ехээр үйлэдбэрилжэ, ажалшадай эрилтые хүсэдөөр хангаха гэжэ эдэнэр яһала оролдоно. Байгша оной хоёрдохи кварталай даабариһаа гадуур 1,740 мянган түхэригэй продукци гүрэндэ наймаалагдаа һэн. Энээниие РСФСР-эй ру, мяханай промышленностиин министерство, профсоюзай ЦК үндэрөөр сэгнэжэ, дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар барюулаа һэм шуу.

Комбинадаймнай хүдэлмэришэд июль һара соо бүри эдэбхитэйгээр ажаллажа, долоо һарын даабариһаа гадуур 4,3 миллион түхэригэй продукци гүрэндэ наймаалаа. Эдэнэр юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 600 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн гаргахаар социалис уялга абаһан байгаа. Тэрэнээ долоо дахин үлүүлэн дүүргэбэ ха юм.

Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай коллектив СССР-эй 50 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдээр угтаха гэжэ зориг-жонхой. Тиимэһээ иимэ эршэмтэй шангаар хүдэлжэ байна ха юм. Үдэр хоногой ошохо тума социалис мүрысөөнэй эршэ улам шангадана. Мүрысөөндэ эрхимлэгшэдэй тоо олошорно. Консервнэ, колбасна заводуудай коллективүүд бэшэ коллективүүдэй дундаһаа эрхимлэжэ ябана. 8 часай хүдэлмэри 7 час соо дүүргэхэ гэһэн үүсхэл комбинадай хүдэлмэришэн В. Сошнянин гаргаа бэлэй. Энэ үүсхэлыень комбинадаймнай олохон хүдэлмэришэд дэмжэһэн юм. Мүнөө 500 хүдэлмэришэд 8 часай хүдэлмэри 7 час соо дүүргэнэ. Консервнэ заводой мяха шулагшад Е. В. Филиппова, А. С. Ветохин, аппаратчица Р. С. Сластина, үхэр мал үүсэлэгшэ М. Я. Хороших гэгшэд түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй даабарлар хүдэлжэ байнхай. Иимэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлһэн хүдэлмэришэд халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ шадана.

Эдэнэр байгша онойнгоо даабари декабриин 26-да дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 1.600 түхэригэй продукци наймаалха, 150 мянган киловатт-час зайн галай элшэ хүсэ арьбалха, урлан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, 600 мянган түхэриг алмаха гэжэ уялгаяа һаяшаг шэнэлбэ.

Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай коллектив СССР-эй 50 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтажа, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй гаргаһан ойн баярай тэмдэгтэ хүртэхын тула бүришье шангаар хүдэлжэ эхилбэ.

Г. ХАРЧЕНКО.

Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай арматурна цехтэ коммунис ажалай ударник, КПСС-эй гэшүүн, бригадир Анатолий Челондаев арбаад жэл ажаллана. Тэрэнэй даадаг бригадада 27 хүн. Тус бригада комбинат соогоо жэлһээ жэл бүри социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһээр үнинэй. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бригадир Анатолий Дмитриевич Челондаев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ДЭЭДЭ-ИВАЛГЫН САБШАЛАН ДЭЭРЭ

Ивалгын туршалга — үйлэдбэриин ажахын комсомолой комитедэй секретарь Зина Кузьмина:

— Иимэ звено эмхидхэжэ шадаагүйбди. Би һаяхан секретарь болонхойб. Теэд залуушуул, комсомолшууд үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Энэ үедэ коммунист болон комсомолшуудай үүргын ехэ болоһые һайн ойлгонобди. Силос даралгын эхилхэдэ иимэ звено эмхидхэхэ һанаан бии. Энэ звенодо хүдэлхэ залуушуул, комсомолшуудые эмхидхэхэ, бүридхэхэнь бэрхэтэйшье һаань, шадаха гээбди гэжэ һананаб — гэжэ хөөрэбэ.

Тингээд ажахы соогоо түрүүлжэ ябаһан нэгэдэхи отделениие эрхилэгшэ Владимир Лхамажапович Базаржаповтай танилсуулаа.

Владимир Лхамажапович ойро зуура соо бодолгото болоод, Дээдэ Ивалгада байрлаһан Бадмацыреновэй звеногой ажал хүдэлмэритэй танилсуулхаб гэжэ найдуулаа һэн.

Үглөөнэй арбан саг багта бидэ яама ялхи, ханааб соогуур дон дорһоор, талын дунда урагша хойшоо гүйлдэһэн тракторнуудта дүтэлбэбди.

Наринхан, сэб хүйтэн уһатай ханаабай эрьедэ үбһэшэд эдеэ хоолоо шанаха, амарха газараа түхеэрэнхэй. Галай хажууда залуухан комсомол басаган Гомбоева эдеэ шанана. Хажуудань Цыден Базарович Бадмацыренов хэды шэнээн дабһа, мангир хэхыень заабаришалан зогсоно.

Би Цыден Базаровичһаа иигэжэ асуубаб:

— Энэ үбһэ багсалнат. Энэтнай болохотой, али бэшэ гү?

— Болохотой бэд даа! Багсалхадаа түргэнөөршье, сэбэрээршье абтаха байнал. Үбһэн иимэ һайнтайгаар зөхидоор һүрилэгдэхэ ха юм. Мүн жэжэ бутархай набша намаан, сэсэг, витаминаар баян ногоон хуу барандаа гээлтэ хоролтогүйгөөр багсалагдана, — гэжэ Цыден Базарович урмашана. — Энэ хорёод гаран хоног соо 200-һаа дээшэ гектар газар сабшаад, 4 мянган центнер үбһэ һүрилөөд байнабди.

Би өөроо луговод хүм. Энэ сабшажа байһан газарнай минии уһалһан газар байна. Энэ өөрынгөө ургуулһан ногоо дууһан, шанар һайнтайгаар хуряажа абаха юутэгүй ехэ хэрэг ха юм. Зүгөөр энэ дүршэлнай ехэл һайн гэжэ һананаб. Иимээр ажаллахадаа, хүн бүхэнэй хүдэлһэнһөө бүхы звеногой ажал дулдыдана, хоорондоо холбоотой байна. Тиимэһээ хүн бүхэн олзо олошомнай бидэнһээ дулдыдана гэжэ ойлгоходоо ажалаа шангадхахашье ушартай болоно ха юм. Мүн звеногоймнай журамай һайн байлгада ехэ нүлөө үзүүлнэ. Бидэ энэ дүршэлые хоёр гараараа дэмжэхэбди, — гээд Цыден Базарович хэлээ һэн.

Үнэхөөрөөшье, энэ дүршэл ехэ арга боломжо нээжэ үгэнэ. Шэнэ юумэнэн хэрэгтэй хэрэггүйнь ажабайдал, ажал хүдэлмэри дээрэһээ элирдэг шуу. Энэ шэнэ арга ажалшадта һайшаагдаа.

Һүриин хажууда сугларһан зон тээшэ ошобобди. Үнэхөөрөөшье, звено соонь залуушуул олон. Тэдэ һүришэдөөр, гар хажууршадаар хүдэлнэ. Энэ ажалайнгаа шухала байһые ойлгожо, тэдэнэр унаһан малгайгаа абангүй ажаллана.

Тракторай ябахаар бэшэ газарта Надмитов, Гомбожапов, Сингеев, Ачитуев Александр, Балданов Даша гэгшэд залуушуул, комсомолшууд хүсэ мэдүүлэн, гар хажуураар сабшана. Хүхюун энеэдэн, шог зугаа тэрэ зуурада таһарнагүй. Залуушуул, юрэдөө, иимэл байха ёһотой ха юм.

Шарлан халюурһан ногооной дундуур хоёр-хоёр полотно шагтагалаад, коммунист Базаров Бимба Цыренов Цыбикмит хоёр тракторнуудаараа үндэр ногоо унагаана. Эдэ хоёрой ажалһаа звеногой хүдэлмэри эхин дээрээ дулдыдана. Тиимэһээ һайн хүдэлөө хадань бүхы звено һайн ябана гээшэ.

Тармууршад Татарников Линченко хоёр, багсалагдаһан үбһэ суглуулагшад Цыренов, Мясников, коммунист Эрдынеев Василий Бальжирович, һүри хаядаг Бадмацыренов Бидьяа, Мархакшинов гэгшэд габшагай бэрхээр хүдэлнэ.

Талын дунда яб гэмээр табигдаһан һүринүүд улам олошорно. Эдэнь бороодо нэбтэршэгүй, һалхинда һандаршагүй бата бүхэ һүринүүд болоно хаш.

Энэ шухала үедэ звено, бригаданууд соо залуушуул, комсомолшуудай гол хүсэнэй нэгэн болоһониинь баярламаар байна. Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахы байгша ондо 70 мянган тонно үбһэ, тэрэ тоодо 2000 тонно сенаж, 300 тонно үбһэнэй гурил бэлдэхэ уялгатай юм. Энэ ехэ даабариие дүүргэлгэдэ комсомолшууд, залуушуул өөһэдынгөө хубитые оруулна, үшөө ехээр оруулханшье дамжаггүй.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
манай корр.

Улаан-Үдын аймаг.

Коммунист тухай хөөрөөн

ҮНДЭР НАҺАН

Ажалша хүн хулһөө буутараа хүдэлмэри хэнгүй ябажа шадахагүй гэдэг тон зүб гээшэ ха. Юрэдөө, бүхы наһан соогоо хамтын хэрэгэй түлөө ябаһан хүн шуһа мяхаараашьел тэрэ ажал хэрэгтээ дүтэ болошодог ёһотой даа. Сергей Мужанович Цыреновые тиимэ хүнүүдэй тоодо оруулмаар гэжэ һанадагби. 15 жэлэй туршада колхозой, 9 жэл соо сомоной Соведэй түрүүлэгшээр, партиин райкомдо инструктораар амжалтатай хүдэлөө. Тингэхэ зуураа Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар, мүн аймагай болон сомоной Соведэй депутадаар нэгэтэ бэшэ һунгагдажа, улад зоной туһада ниитын ехэ хүдэлмэри ябуулһан хүн байха.

Мүнөө Сергей Мужанович пенсидэ гаранхайшье һаа, үнеэхил зангаараа колхозой правлениин эльгээһэн лэ газарта ажалай габьяа гарган, шадамар бэрхээр залуу үетэндэ жэшээ харуулан ябадагыень угаа магтамаар даа.

Эгээ энэ хүн ехэ хүсэн түгэлдэрөөр газар дээрэ үндэһэлэнхэй. 8 үхибүүдынь тулгань болоно гээшэ. Хоёр хүбүүдынь сэрэгэй үялгата алба дүүргээд, түрэл колхоздоо шударгыгаар ажаллана, гурбадахинь һаяхан совет Армида алба хэхээр мордоо.

Нёдондоной үбһэ хуряалгын дүүрэхэлээр, колхозой правлени нүхэр Цыреновые фуражир болгон томилоо һэн. Тиихэдээ тэрэнэй шадабарида, юумэ һайн мэдэхэ болоһондонь ехэ найдаа, этигээ ха юм даа. Энээниие Сергей Мужанович ойлгожо ябаа. Иимэ туха сүлөө олдохогүй уллгатай байбашье, тэрэ тушаажа абаһан үбһэеэ зохидо[...] ёһоор лэ ниитын ад[...] хубаарилан үгэжэ, т[...] ган тобироор ондо [...] рэгтэ өөрынгөө хуби[...] лалсаһан байна.

Ажал гээшэ хүн [...] рэг, арадай туһада [...] гээрээ туһалха мүнөө [...] гин уялга гэжэ хэнш[...] мэдэнэ бшуу. Саг [...] эрилтые өөрынгөө зо[...] мэлээл болгоод байб[...] гайнгаа уялаа алда[...] мнай тон зүб ха юм [...]

Мүнөө коммунист С[...] жанович тосхонойнго[...] сүүдые ударидаг [...] Тиихэ зуураа июнии[...] таһан «Архидалгатай [...] лизмтай тэмсэл шанга[...] хай» гэһэн РСФСР-эй [...] Соведэй Президиумэй [...] нарин нягтаар хүсэнд[...] хын тулада ехэ [...] ябуулжа байна.

Иимээр лэ сомоно[...] депутат, нүхэдэй сү[...] лэгшэ, урданай комм[...] гей Мужанович Цыре[...] хэрэг бүтээжэ, үр[...] ёһотой хүнүүд болг[...] жүүлжэ, эсэхэ сусахы[...] олоной байдалай түлө[...] наата боложо, үнэн с[...] бэр һэшхэл, сэлмэг ү[...] барияа зондоо зорюу[...]

Иимэ хүнүүдэй ажа[...] рэнэй хэжэ ябаһан [...] хан сэдьхэл, зулгы [...] мүнөөнэй залуу үетэ[...] боложо үгэхэ байһани[...] Тиимэһээ иимэ хүнүү[...] шэхэ гээшэ ехэл шу[...] гэжэ һананаб.

Г. БАД[...]

Баргажанай аймаг.
Улан тосхон.

НҮХЭДЬӨӨ ГЭЭГДЭНЭГҮЙ

Һаяхан ашаглалгада үгтэһэн шэнэ байшанда ороходо, ханануудынь саб сагааханаар, һайнаар будагдаһан байдаг. «Шэрдэгшэд яһала һайнаар хүдэлөө юм байна» гэжэ һанахаш.

Улаан-Үдын авиазаводой городогто баригдажа ашаглалгада ороһон байшан бүхэнэй һүүлшын хүдэлмэриие Л. П. Трифоновагай толгойлдог штукатурщигуудай бригада хэһэн лэ байха. Энэ коллективтэ 27 хүн хүдэлнэ. Эдэ эхэнэрнүүдэй дунда ажалай дүй дүршэлөөр бага, һаял ажаллажа эхилһэн залуушуул олон. Гэбэшье тэдэнэр бултадаа шанар һайнтайгаар, түргэнөөр ажаллаха гэһэн нэгэл хүсэл эрмэлзэлтэй юм. Тиимэһээ ажал хүдэлмэринь урагшатай һайн ябана. Х. Устинович, О. Колесникова, Т. Кушеева, Г. Логинова, Т. Шемякина болон бусад эрхим ажалаараа шалгарна. Эдэнэр булта дaa коммунис ажалай ударнигууд юм. Мүнөө энэ хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө бүхы бригадаараа тэмсэнэ.

ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын [...] гэрһэн мүрысөөнэй ажа[...] тада жагсаха зуураа, [...] фоновагай даадаг шт[...] гуудай бригада 834-[...] гай В. Сандановай х[...] дэг дархашуулай бриг[...] рысөөндэ уриһан байна[...] сөөнэй дүн квартал[...] хин согсологдодог ю[...] эхинһээ хойшо хүдэл[...] лайнь дүн хаража үз[...] һайн байна. Бригад[...] бүхэн хахад жэлэ[...] 2700 түхэригэй юумэ [...] тэй һаа, тэрэнээ 28[...] гөө. Штукатурщигуу[...] һарын туршада 1915[...] жэн метр хана [...] даабаритай байбал, 19[...] бэлжэн метр болгожо, [...] уялгаяа үлүүлэн дүү[...]

Штукатурщигуудай [...] ажалай дүнгүүдые да[...] хитай һаяхан сасуу[...] Тинхэдэнь авиазаводо[...] хабсаралгын управлен[...] катурщигууд нүхэдһөө [...] гүй байшоо.

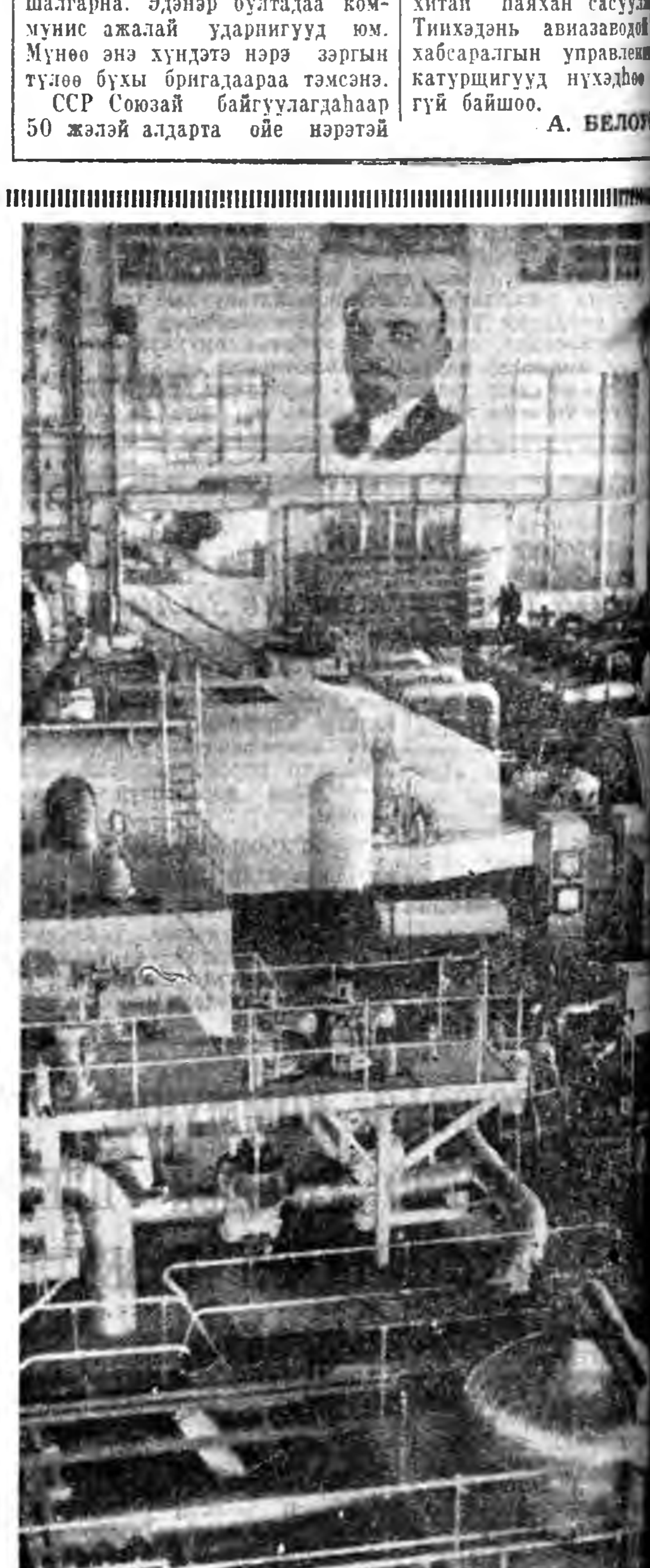
А. БЕЛО[...]

МОСКВА. Совет энергетнгүүд оронойнгоо нэгэдэмэл энергетическэ системэ бии болгохо талаар горитойхоя хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Иимэ системэ СССР-эй Европодохи хубида хүдэлжэ эхилэнхэй. Ойрын жэлнүүдтэ тэрэ бүри ехээр хүгжэхэ юм. Мүнөө хүдэлжэ байһан электростанцинууд томодхогдожо, шэнэ электростанцинууд ашаглалгада үгтэжэ, манай орондо электрын элшэ хүсэ гаргалга 150 миллион киловатт хүрэтэр ургаха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нэгэдэмэл энергетическэ системын түбэй диспетчерскэ пульт дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

Г. М. Кржижановскиин нэрэмжэтэ № 4 Каширска ГРЭС хадаа Агуухэ Октябрийн Социалис революциин һүүлээр ГОЭЛРО-гой түсэбөөр баригдаһан эгээл түрүүшын районно электростанци юм. Тэрэ эгээ түрүүшын үедэ 12 мянган киловатт хүсэтэй байһан юм.

Мүнөө Каширска ГРЭС 1 миллион 170 мянган киловатт электрын элшэ хүсэ үгэдэг болонхой. Харин 1975 он болотор тэрэнэй хүсэн 2 миллион 66 мянган киловатта хүргэгдэхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: станциин шэнэ машинна зал соо.

ТАСС-ай фотохронико.

ЭРШЭТЭЙ АЖАЛ

(Уран зурааша үбһэ хуряалга дээрэ)

Үнгэрэгшэ жэлдэ республикымнай ажахынууд эгээл түрүүшынхиеэ сенаж даража эхилһэн юм. Энэ шэмэ ехэтэй тэжээлэй тэжээл удха шанартай байһые малшадынуудай мэргэжэлтэд болон малшад һайн мэдэдэг болоо. Тиимэһээ энэ тэжээлые түргэн болзорто һайн шанартайгаар даража абаха хэрэгтэ Эрхирэгэй совхозой механизаторнууд ехэтэ оролдожо байнхай. Энэ шухала ажалда 50 гаран хүн хабаадана. Тэдэнэртэ 19 трактор, ашаанай 15 машина болон бусад оньһон түхеэрэлгэ даалгагданхай. Ажахын I, II отделенинүүдтэ сенаж даралга түлэг дундаа.

Сенажай ногоо сабшалгада ажахын түрүү механизаторнууд табигданхай. Үглөөнэй зургаанһаа үдэшын боро хараан болотор эршэтэ ажал таһалдахаяа болинхой. Механизаторнууд аха дүү Леонид, Василий Резвановтан халаан бүриингөө даабарииие холо үлүүлэн дүүргэжэ, суг хүдэлдэг нүхэдтөө ёһотой үльгэр жэшээ харуулна. Залуу механизатор И. Вишняков жолоошон Н. Цыренжапов болон бусад аха нүхэдһөө дутуугүй ябадаг. Сабшагдаһан үбһэ һэлихэ түхеэрэлгэдэ

механизатор Н. Бобылев хүдэлнэ. «Хэжэ байһан ажалаа һайнаар бүтээдэг ёһотой хүдэлмэришэ бүхэриг хүн» гэжэ нүхэдынь Бобылёв тухай хэлсэдэг юм.

• Мүн энэ ажалда түмэршэ дархан Дамба Цырендондуков слесарь-наладчигаар табигданхай. Сенаж даралгада пенсионернүүд

Д. Жигмитов, Б. Рыксылов, Ж. Нагаслаев болон бусад эдэбхитэйгээр хабаадана.

Эндэхи Таряата гэжэ газарта 1264 тонно сенаж хоёр нүхэндэ, Дабаатада 353 тонно сенаж даргдаба. Сенаж дараха хүдэлмэриеэ эндэхи ажалшад болзор соонь дүүргэхэ зорилготой, эршэтэйгээр ажаллажа байнхай. Энэ ажалыень зурагаар харуулха хүсэл түроо һэн.

Н. ДАЛБАНОВ,
уран зурааша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Сенаж даралга. 2. Оньһон түхеэрэлгын ашаар ногоо ашана. 3. Жолоошон К. Батаров. 4. Бобылев забһаралгын үедэ.

Авторай зурагууд

ДЭРЭСТЭЙН БИБЛИОТЕКЭ СОО

Зэдын аймагай Дэрэстэй тосхоной библиотекэдэ ороходомнай. Үндэр зэргын бэетэй басаган биднииие угтаба. Библиотекын уншалгын зал соо хэдэн залуу хүнүүд, басагад ямаршьеб даа журнал һонирхон хаража, өөһэд хоорондоо шэбир-һабир гэлдэнэд.

— Уншагшаднай ехэнхидээ малшан тээшэ. ажалайнгаа һүүлээр суглардаг юм. Мүнөө малшад сүлөөтэйшүүл ерээд, шэнэ журнал хаража байна, — гээд, тэрэ хэлэнэ.

Манай Дэрэстэй тосхоной библиотекые даагша Валентина Борисовна Клочихина гээшэ. Энэ библиотекэдэ оройдоол гурбан жэл хүдэлжэ байбашье, яһала эршэлтэй болоожо ябаһан хүн. Тэрэ Улаан-Үдын соёл-гэгээрэлэй училищи 1969 ондо дүүргэһэнэй һүүлээр энэ хүдэлхэеэ эльгээгдээ һэн. Мүнөө Зүүн-Сибириин соёлой институтай библиотечнэ факультедтэ заочноор һуралсадаг.

— Уншагшадтнай олон гү?— гээд һурахадамнай:

— Жэл бүри олошоржо байдаг юм. Саг үргэлжэ ном абадаг хүнүүднай нёдондо 300 гаран хүн байгаа һаа, харин мүнөө 420-ёод шахуу болонхой, — гээд тэрэ харюусаа һэн.

«СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо» гэһэн стенд шэмэглэгдэнхэй. Эндэнь марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури табигшадай зохёолнууд, СССР-эй конституци. энэ гайхамшагта ойн баярта бэлдэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоол ба манай ороной бүгэдэ арадай энэ ехэ һайндэртэ бэлдэлгэ тухай газетэ, журналнуудта толилогдоһон статья болон корреспонденцинүүд табигданхай.

Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд, «Эрхэ сүлөөтэ» республиканuудай эбдэршэгүй союз» гэһэн номой выставкэ, «КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэе!», «Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй анхаралда», «Түрүү дүй дүршэлэй булан» гэхэ мэтэ стенднүүдые бэлдэһэн байна.

Тус библиотекын хүдэлмэрилэгшэд уншагшадайнгаа дунда ниитэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулдаг.

Гэхэтэй хамта библиотекарьнууд В. Клочихина ба И. Балыкина гэгшэд хабарай тарилгын, хуряалгын хүдэлмэриин үедэ хээрын стануудта хүрэжэ, механизаторнууд болон малшадта шэнэ ном, газетэ, журналнуудые саг дарыдань абаашажа тараадаг байгаа. Тиихэдэ һонирхолтой лекци, хөөрэлдөөнүүдые ходо үнгэргэнэ.

Б. БАДМАЕВ.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдажа, манай республикын аймагуудта литература, искусствын үдэрнүүд үнгэргэгдэнэ. Жэлэй эхилһээр иимэ һайндэрнүүд Загарайн, Улаан-Үдын, Түнхэнэй аймагуудта болоо һэн.

Һаяхан иимэ үдэрнүүд Бэшүүрэй аймагта үнгэргэгдэбэ. Тэрэ һайндэртэ хабаадаһан поэт Юрий Игумновай материал уншагшадай анхаралда табинабди.

БЭШҮҮРТЭ ҮНГЭРҺЭН ЛИТЕРАТУРА, ИСКУССТВЫН ҺАЙНДЭРҺӨӨ

АЛЬГА ТАШАЛГААР УГТУУЛАА...

ЗАНШАЛТА һайндэр болохонь гэжэ дуулаад, Бэшүүр нютагайхин яһалашье баярлаа ха. Литература, искусствын эхилһэн түрүүшын үдэр Бэшүүр тосхоной соёлой ордон соо хүн зон олоороо сугларанхай байба. Һайндэрэй нээгдэхэдэ, нэрьемэ альга ташалган зал соо удаан шааяба.

Бэшүүр... Манай республикын эгээл ехэ томо аймагуудай нэгэн юм. Эндэл таряа ехээр таридаг, үндэр ургаса хуряажа шададаг гэхэдэ, алдуу болохогүй. Теэд эндэмнай мал ажал баһал хүгжэнхэй. Мүнөө үедэ бэшүүрэйхид шэнэ һалбаритай болоо: галуу тэжээнэ.

Бэшүүр—мүнөө сагай томо аймаг. Мүнөө үеын техникэ поли, сабшалан дээгүүрнь ябана, хүдэлнэ. Соёл культурын талааршье аймагай ургалта айхабтар эли тодо, ехэ. Богонёор хэлэхэдэ, Бэшүүрэй аймагай ажалшад бүхы оронойнгоо, республикынгаа ажалшадтай хамта КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлжэ, СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө тэмсэжэ байна.

Литература, искусствын үдэрнүүд энэ оршон байдалда эхилээ һэн.

УЛААН-ҮДЫН ород драмын театрайхид «Ехэ бүлэ» зүжэг түрүүшын үдэр Бэшүүр тосхондо табиба. Манай арадуудай хани барисаан, совет бүлын зол жаргал, ажабайдал тухай хөөрэһэн энэ зүжэгые хүн зон ехэл һонирхон хараа.

Энэ зүжэг Охин-Булагта, Мангиртада, Билютэдэ табигдаа. Театрай группые хүтэлбэрилэгшэ Ф. Левашов омогорхонгёор хөөрэнэ: «Иимэ анхарал ехэтэй харагшадтай үнинэйшье уулзаагүйбди. Иимэ хүнүүдэй урда ахираар, хайша хэрэгээр наадахын аргагүй байна».

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрайхид залуу прозаик Дугар Дылгыровэй «Хүлгөөтэй үдэрнүүдые» табижа, ехэл амжалтатай ябаба. Мүнөө үеын хүдөөгэй ажабайдал, хонишодой ажалые уран гоёор харуулһан зүжэг харагшадта ехэ дүтэ байба ха юм. Зүжэгэй табигдаһан лэ газарта хүн зон ходо олоор сугларaa. Нэрьемэ альга ташалгаар угтадаг байгаа.

Хатар дуунай «Байгал» ансамблиинхид тухай олые хэлэһэнэй хэрэггүй. Айхабтар ехэ амжалтатай ябаба. Уран гоё хатар, дуунууд олоной зүрхэ, сэдьхэл доһолгоо. Буряадай композиторнууд Бау Ямпилов, Чингис Павлов, Базар Цырендашиев, Сергей Манжигеев гэгшэдэй бэшэһэн дуунууд эндэ ханхинаа. Байгалай эрьедэ түбхинэһэн Буряадай АССР-эй агууехэ СССР-эй арадуудай эбтэй бүлэ соо ажаһуужа, удхаараа социалис, түхэл маягаараа национальна литература, искусстватай болонхой, ехэ хүгжэлтын замда гараад ябана гэжэ эдэ дуунуудые шагнахадаа, эжэлүүдгүй һанаад орхинобди. «Байгал» ансамблимнай һураг суу холуур таранхай һэмнай.

Ленинэй орденто оперно театрай түлөөлэгшэд, РСФСР-эй габьяата артистнууд Абида Арсаланов, Дина Кыштымова, Буряадай АССР-эй габьяата артистнууд Тарас Карпов, Георгий Синюшкин, залуу артистнууд Ольга Шалбуева, Леонард Шоболов, Клим Миткинов, Светлана Алексеева гэгшэдэй гүйсэдхэһэн дуунууд, операһоо аринууд нэрьемэ альга ташалгаар угтагдадаг байба.

Буряадай искусствын габьяата ажал ябуулагша Ф. И. Балдаев, искусство шэнжэлэгшэ И. Н. Стариков хоёрой эмхидхэһэн уран зурагай выставкын зал соо хүн зон сугларaa.

Хүдөө нютагаймнай хүн зон соёл культура, эрдэм гэгээрэлэй талаар айхабтар ехээр ургаа байна гэжэ нэн түрүүн тэмдэглэхэ шухала.

БЭШҮҮРЭЙ энэ һайндэртэ уран зохёолшод Исай Калашников, Цырен Галанов, поэдүүд Дондок Улзытуев, Владимир Петонов, Владимир Липатов гэгшэд ошоо һэн. Шэбэртэдэ, Охин-Булагта, Ара-Хэрээтэдэ, Гушадта болоһон уулзалгануудта залуушуул олоороо сугларaa. Түрэл Буряад оронойнгоо уужам тала, ажалша бэрхэ хүнүүд тухай хонгёо, уянгата шүлэгүүдээ Дондок Улзытуевай уншахада, хүнүүд нэрьемэ альга ташалгаар угтаа. Дондок Улзытуев өөрынгөө түрэһэн нютагта ерээд, эдэ уулзалгануудта хабаадажа байхадаа, ехэл сэдьхэл зүрхэеэ хүдэлгэнги, аймшагтай ехэ харюусалгаяа мэдэржэ ябаа. Шэбэртын хүн зоной урда энэ поэднай ингэжэ хэлээ: «Һая наашанайшье ингэжэ сэдьхэл зүрхэмни доһолоогүй һэн. Намайе таанад һайн мэдэнэт. Эндэ түрөөб, эндэ һурааб, эндэ ажалай амта таняаб. Нютагаа ходо ерэдэгби. Шүлэг бэшэнэ гэжэ мэдэнэт. Зүгөөр, танай урда түрүүшынхеэ шүлэгөө уншажа байхадаа, ингэжэ минии хоолойн шэшэрхэнь зүб хаш даа».

ЛИТЕРАТУРА, искусствын үдэрнүүдэй үедэ уран зохёолшод гансал уулзалгануудые хээд ябаа бэшэ, ажахынуудай хэрэгүүдтэй, һаалишад, механизаторнууд, таряашадтай танилсаа, хөөрэлдөө.

Ново-Сретенкэдэ болоһон уулзалга мартагданагүй. Социалис Ажалай Герой Павел Тимофеевич Слепневтой, тэрэнэй таряан-ажалай бригадын гэшүүдтэй танилсаабди. Газар таряан тухай ехэ хөөрэлдөөн болоо. Баруун Украинада болоожо үнгэрһэн Буряадай литературын үдэрнүүдтэ хабаадажа ерэһэн уран зохёолшо Исай Калашников һониноо хөөрэжэ, тэндэ сугларагшадые баясуулба.

Павел Тимофеевич Слепнев бригадынгаа ажал хэрэг тухай хөөрэбэ. Байгалай шадархи шэрүүн байгаалитай газар дайдада таряа ургуулха, үндэр ургаса абаха гээшэ хүшэр хэрэгааб даа. Бодоод үзыт: һүүлэй зургаан жэлэй туршада энэ бригада гектар бүхэнһөө юһэн центнерһээ 17,4 центнер хүрэтэр таряа абадаг байгаа.

Энэ жэлдэ ган гасууртай Бэшүүрэй таряашадта гайтайшаг болобо ха. Тиибэшье һаань, тэдэнэр урмаяа хухарнагүй, сүхэрнэгүй. Павел Тимофеевичэй бригада мүнөө үень гектар бүриһөө 12 центнер ургаса абана. Харин таримал ногоонойнь ургаса һайн. Тиихэдээ дунда зэргээр бүхы сабшаланай гектар бүриһөө 20 центнер ургаса абтаһан болохо бшуу.

Бэшүүрэй совхозой Ново-Сретенкын отделени нилээд баян: 50 мянган галуутай, 16 мянган тахяатай, 14 мянган хонитой, 1400 эбэртэ бодо малтай.

— Ингэжэ амжалта туйлаха хэрэгтэтнай юун туһалнаб? —гэжэ Исай Калистратович Калашников асуугаадхина.

Ново-Сретенкын отделениие эрхилэгшэ Никифор Никифорович Тимофеев тодо харюу үгэнэ:

— Эрдэм наука! Зүб даа. Эрдэм наукын туйлалтануудые мүнөө хэрэглээгүй һаа, холо ошохогүйш. Эрдэм наукада тулгалжа, үндэр ургаса, тарган мяха, ехэ хартаабха, овощ абажа болоно бшуу.

УУЛЗАЛГАНУУД, уулзалганууд... «Дружба» колхозой парткомой секретариин орлогшо Санжижап Гырылович Бадмаевтай уулзаһанаа хэзээдэшье мартахагүйбди. Буряадай түүхэ, уг гарбал, урданайшье байдал яаһан һайнаар мэдэхэ хүн гээшэб! Түгэд, хуушан монгол болон бусад хэлэнүүдые мэдэнэ. Гэртээ баян библиотекэтэй. Бидэниие амаршалхадаа, тэрэнээ шүлэгөөр уншажа байха юм.

Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Владлен Андреевич Иванов уран зохёолшодтой болоһон уулзалга дээрэ «Евгений Онегин» романһаа хэһэгүүдые, Сергей Есенинэй шүлэгүүдые сээжээр уншажа, хүнүүдые баясуулаа. Һүүлдэнь Константин Симоновэй «Чудска нуур» гэһэн поэмые уншажа, олониие гайхуулба.

Бэшүүртэ болоһон уулзалгануудай һүүлээр уран зохёолшо Цырен Галанов ингэжэ хэлээ һэн:

— Мүнөө үеын хүдөө нютагай хүн зон ехэл хубилаа. Тэдэнэй алишье талаараа ургаһаниинь һайн харагдана. Дан юрын, бааза эрэшүүл, хүнүүд гэжэ бэшэдэг зохёолшод ажабайдалһаа таһарантаа, гээгдээ хаш. Харыт даа! Мүнөө үеын таряашад, һаалишад, хонишод ямар ондоо болоо гээшэб! Би өөрөө хүдөөгэй зон тухай ехэ бэшэнэб. Түрүүшынгээ зарим зарим зохёол һанаад эшэдэһэм хүрэнэ. Нээрээшье гэнэхэ юумэн олон. Литература, искусствын эдэ үдэрнүүд намда ехэ һургаал боложо үгэбэ. Хүдөөгэй хүнүүдые, тэдэнэй ажабайдалые тон гүнзэгыгөөр харуулха саг ерээ!

ЛИТЕРАТУРА, искусствын үдэрнүүдэй түгэсхэлэй үдэшэ партиин Бэшүүрэй райкомой нэгэдэхи секретарь Александр Васильевич Пластинин ингэжэ хэлээ һэн: «Буряад орон нютагнай гансашье ажалша, бэрхэ таряашад, малшадаар баян бэшэ, уран бэлигтэй хүнүүдээр баян байна. Улаан-Үдын театрнуудай зүжэгүүдые, «Байгал» ансамблиин концертнүүдые, уран зураашадайнгаа уран бүтээлнүүдые хаража, уран зохёолшод, поэдүүдэйнгээ ханхинама шүлэгүүдые шагнажа баясабабди. Совет засагай жэлнүүдтэ Буряадаймнай литература, искусство ехэ хүгжөө юм байна гэжэ бэшүүрэйхид хоёр нюдөөрөө хараба, хоёр шахээрээ шагнаба. Энээндэнь харюу болгон, бидэнэр, Бэшүүрэй ажалшад бүхы хүсэ шадалаараа оролдожо, ехэ таряа, мяха, һү, ноохо, овощ Эхэ орондоо тушаахабди гэжэ найдуулнабди.»

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн баярай дүтэлжэ байһан оршон байдалда Буряадай литература, искусствын үдэрнүүд үнгэрбэ. Республикымнай соёл культурын, литературын, искусствын энэ ехэ хүгжэлтэ хадаа КПСС-эй ябуулдаг сэсэ мэргэн ленинскэ политикын аша үрэнь болоно ха юм.

Ю. ИГУМНОВ.

Бэшүүр.

КНР-эй БАГА ЯҺАТАНАЙ БОДОТО БАЙДАЛ ТУХАЙ

Дуулбарида, Хитадай Арадай Республикын Дотор Монголой райондо ажаһуудаг монгол яһатаниие засагай зүгһөө элдэбэдэг хэбэртэйгээр зэрэб дуулдадаг болоһоор үнинэй агша. Бэшэшье яһатаниие хашадаг, газаалдаг шэнгеэр нэгэнтэ бэшэ дуулаһан байгдана. Нэгэ үедэ тэдэнэр манай орон руу өөһэдөө орожо ерэдэг һааб даа. Һайнаа үзэхэдөө, ондоо гүрэнэй газарта руу нэбтэржэ ороход һэн гү.

Мүн манай ороной газар уһандашье Хитадай засагаархид шунахайрхадаг юм гэгшэ. Ушар иимэһээ эдэ бүгэдэн тухай, Хитадта ажаһуудаг бага яһатанай үнэнтэ байдал тухай мэдэдэг хүн һайн һэн ха гэжэ һанагдана.

Ж. ВАЛДАНОВ,
Ф. ИГУМНОВА,
Л. АНИСИХИНА.

Энэ асуудалда харюу болгон, Буряадай филиалай ниитын эрдэм шэнжэлэлгын институтай тибетологиин секторые даагша, түүхын эрдэмэй кандидат Р. Е. ПУБАЕВАЙ «КНР-тэ бага яһатанай байдал тухай» гэһэн статья уншагшадай анхаралда табигдана.

Национальна асуудал марксизм-ленинскэ һургаалда шухала һуури эзэлдэг. Национальна асуудалай пролетариадай ангиин тэмсэлэй, социализм ба коммунизм байгуулгатай нягта холбоотой байһыень СССР-эй дүй дүршэл гэршэлнэ. В. И. Ленин национальна асуудалаар Советскэ Союзай Коммунис партиин бэелүүлхэ программа ба политикын гол ёһонуудые тодорхойлжо үгэһэн юм. Нацинуудай байдалаа өөһэдөө тодорхойлхо эрхэ хадаа национальна асуудалаар марксист-ленинскэ теориин үндэһэ болодог.

СССР — Агууехэ Октябриин социалис революциин һүүлээр эрхэтэ республиканууды федерацида нэгэдхэһэн, нацинуудай байдалаа өөһэдөө тодорхойлхо эрхэ тухай ленинскэ теориие бэелүүлһэн болгожо партиин байгуулһан гүрэн мүн. Совет ороной арадууд адли тэгшэ эрхэтэйгээр, дураараа нэгэджэ, СССР-эй бүридэлдэ ороһон байна. Буряад арад түүхэдэ түрүүшынхеэ национальна гүрэн түрэлхэ боложо, орон доторoo коммунизм байгуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсан. СССР-эй ба Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтаха бэлэдхэл хэжэ байнхай. СССР-ые байгуулһан ябадал коммунис партиин ленинскэ национальна политикые бэелүүлгын үрэ түгэс дүн болоно. Гэхэтэй хамта ленинскэ национальна политикые хазагайруулдаг ушар уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай дунда бии.

Мао Цзэ-дунай бүлэгэй Хитадта баримталан бэелүүлдэг политика ленинскэ национальна политикын гол ёһонуудһаа хазагайран, национализм ба дээрэлхы шовинис үзэл бодол баримталдаг байһыень элишэлэн гэршэлнэ.

Хитадай Арадай Республика олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн гүрэн юм. Хитадай тусхай статистикын ёһоор, КНР-тэ хитад-хань угсаатанһаа гадна, 50 гаран ондоо үндэһэ яһатад, арад үндэһэтэд ба национальна бүлэгүүд тоологдоно. Тиимэ «бага» үндэһэ яһатад оронойнь зоной 6 процент гэхэ гү, али 43 миллион хүн болоно. Тэдэнэй дундаһаа чжоуан (8 млн.), уйгур (4 млн.), дунган (4 млн.), ицзу (3,3 млн.), түбэд арад (3 млн.), мяо (2,5 млн.), маньчжур (2,4 млн.), монгол (1,5 млн.), буи (1,5 млн.), корей (1,2 млн.) олоншог зонтой арадуудынь болоно. Эдэ «бага» арадуудынь КНР-эй газарай 60 процентые эзэлнэ. Тэдэнэй дундаһаа маньчжурнууд, монголнууд, түбэдүүд, уйгурнууд Зүүн ба Дунда Азиин түүхэдэ хэзээ нэгэтэ өөрынгөө гүрэнүүдые байгуулжа, хитад-хань угсаатанай доботолгодо харюу үгэжэ, эрхэ сүлөөгэй түлөө шангаар тэмсэдэг байгаа. 1949 он болотор Синьцзян дотор Монгол, Түбэд Цинхай гэжэ томо районуудые хитад бэшэ арадууд — уйгур, казах, дунган, монгол, киргиз, түбэдүүд эзэлдэг байһан гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Хитадай мүнөө эзэлдэг газар цинскэ династиин үедэ (1644—1912 онуудай) тогтонижоһон юм. Тэрэ үеэр дайн сэрэг, мэхэ гохо, андалдаа аралжаан гэхэ мэтын аргаар Монгол орон (1691 он), Джунгари (1757 он), Синьцзян (1760 он), Түбэд (1750 он) Хитадай мэдэлдэ оруулагдаһан юм. Хитадай феодалнууд эдэ районуудай арад зониие зэрлиг дээрмэшэд, тулюур туйган зон гэхэ мэтээр муушалдаг байһан. Энэ теориёо үндэһэ болгон «бага» арадуудые хайра гамгүйгөөр хашаха, хэһээхэ политика бэелүүлдэг һэн. «Соёлой хубисхалһаа» урид Хитадай түүхэшэд энэ баримтые арсадаггүй байгаа. 1757 ондо джунгар арадай буһалгаае дараһан тушаа КНР-тэ хэблэгдэн гараһан «Хитадай түүхын очеркнууд» соо (Шан Юэгэй редакци) ингэжэ хэлэгдэнэ: «Джунгариин хүн зониие хайра гамгүйгөөр, бултыень шахуу хюдаһанай үндэһөөр энэ илалта туйлагдаа юм». Гэхэтэй хамта, «Хитадай түүхэдэхи эгээн хэрзэгы, эгээн жэрхэмшэг муухай национальна дарлалта Түбэд орондо хэгдэдэг байгаа» гэжэ тэрэ очеркнууд соо заагдана. Тэдэнэр дарлалта хэхэһээ гадна, Түбэдэй арад үндэһэтэнэй эб эеынь таһалха хүдэлмэри ябуулдаг байһан. Тиин, олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн Хитадай импери (1644—1912 онууд) хүршэ арадуудаа хүсөөр эзэмдэжэ, колониальна хэрзэгы хуули засаг тогтооһоной үндэһөөр байгуулагдаһан юм.

КНР-эй гүрэнэй картанууд дээрэ түүхын баримтанууд зорюута хазагайруулагдажа, хитад хилэтад ондоогоор харуулагдадаг. Гу Цзэ-ганай «атласай» ёһоор, бүхы Маньчжур Сахалин, Балхаш нуур хүрэтэр бүхы газар Хитадай империдэ ородог байһан гэжэ заагдана. Энэнь СССР-эй газар уһые булимтарха һанаашалгатай холын хараата ябадал байгаа бшуу.

25 жэлэй туршада үргэлжэлһэн Хитадай арадай демократис революци илажа, 1949 ондо Хитадай Арадай Республика тогтоогдоо һааб даа. Тиихэдэ хитадбэшэ арадуудай бодото сүлөөтэй болохо, байдалаа өөрөө тодорхойлхо эрхэ олохо оно мүр олдобо гэжэ һанагдаһан бэлэй. Юундэб гэхэдэ, КНР-эй урда тээ СССР орондо национальна асуудалые ленинскэ ёһо гуримаар шиидхэһэн тодорхой жэшээ бии байгаа ха юм. КПК шиидхэбэринүүд ба документнүүд соогоо ленинскэ национальна политикые тон зүб гэжэ тэрэ үеэр соносхоһон, хүтэлбэри болгоһоншье байгаа.

Хитадай Компартиин ударидагшад Ли Да-чжао, Цюй Ци-бо болон бусад национальна асуудалые марксистско-ленинскэ ёһо гурим баримталан шиидхэхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэһэн юм. «Хитад арад империализмда эсэргүүсэн тэмсэхэдээ, Советскэ Союзай жэшээгээр Хитадта ажаһуудаг монгол, түбэд, маньчжур, мусульман арадуудта адли тэгшэ эрхэ, бүрин сүлөө олгоод, революционно Хитадта нэгэдхэхээр засаг тогтооxo ёһотой... Хитадай революционно арад эдэ нацинуудай байдалаа өөһэдөө тодорхойлхо бүрин эрхэ олгохо уялгатай».— гэжэ Цюй Цю-бо 1926 ондо бэшэһэн байдаг. КПК-гай VI съезд (1928 оной июль), Хитадай Совет Республикын конституци баталһан Бүхэхитадай Соведүүдэй I съезд (1931 оной ноябрь) хитадай «бага» арадуудай байдалаа өөһэдөө тодорхойлхо эрхые мэдэрһэн юм.

Тиимэ болохолоороо, Хитадай Компарти Хитадай революциин түрүүшын шатада орон доторoo национальна асуудал зүбөөр шиидхэхын түлөө тэмсэһэн байгаа гэжэ эдэ баримтанууд гэршэлнэ. КПК-гай энэ марксистско-ленинскэ национальна политиканъ империалистнуудтай, хархис үзэлтэ гоминдановецуудтай тэмсэхэдэнь, хитад арадые нягтаруулан жагсаахадань тон ехэ туһа болоһон байна. Хитадай Компартиин национальна зүб политика баримталһанай ашаар 1949 ондо Хитадай Арадай Республика байгуулагдаа бэлэй. Революциин илаһанай һүүлээр Хитадтахи «бага» арадууд дүүрэн эрхэ эдлэхэ, өөрын түхэл шэнжэтэй үндэһэн соёлоо һэргээн хүгжөөхэ, ямаршье дарлалтаһаа сүлөөлэгдэхэбди гэжэ найдаһан байгаа. Гэбэшье Мао Цзэ-дунай «онсо хараа шугам» бэелүүлһэнһээ уламжалан, тэдэ найдалынь бүтэхэеэ болиһон байна.

КНР-эй мүнөөнэй конституциин ёһоор, имагтал хитад наци гүрэн түрэтэй байха болоно. Харин бусад «бага» арадууд байдалаа өөһэдөө тодорхойлхо эрхэтэй гэжэ нэгэшье үгөөр хэлэгдэнэгүй. Бүри 1916 ондо В. И. Ленин ингэжэ бэшэһэн юм: «Социализм байгуулха үеэр байдалаа өөһэдөө тодорхойлхо эрхэ олгонгүйгөөр орхибол, социализмда урбалта болохо гээшэ». Маогой бүлэгэйхид ленинскэ энэ һануулгые анхаралдаа абаагүй.

Хитадай национальна автономито районуудай мүнөө үеын байдал эһээниие гэршэлнэ Жэшээ болгон, хоёр баримта дурдая. Дотор Монголой автономито районо 1947 ондо байгуулагдаһан юм. Харин 1955 ондо «аха дүүгэй туһаламжа үзүүлхэмнай» гэһэн хэбэртэйгээр хитад зоной ажаһуудаг бүхы Суйюань провинци, Нинья провинциин зарим хубинь тэрээндэ оруулагдаһан. Мүнөө энэ хамтадхаһан провинциин хүн зоной 8—10 процентнь монголнууд болоно.

Синьцзян-уйгур автономито райондо ажаһуудаг хитадууд 3 процент болодог байһан аад. 1969 ондо тэдэнэй тоо 50—60 процентнь болоод байба.

Тиин хитадуудые зорюута автономито районуудта эльгээжэ, урданайнь баян соёл, газар дайдынь хилэ хубилгагдаһан юм. КПК-гай Бүхэхитадай VIII съезд болотор (1956) национальна районуудта ажаһуудаг 28 миллион «бага» арадууд социалис ёһоор шэнэдхэн хубилгалгын замда ороһон байгаа.

Зүгөөр 50-аад онуудай эсэстэ «бага» арадуудые доромжолхо националис политика КПК-гай мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэдэй гол зорилго болоо бэлэй. Марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын гол ёһонуудһаа КПК хадуураа. «Соёлой хубисхал» гэдэг хүдэлөөндэ хабаадаһан хунвэйбинүүд, цзофанууд арадуудай хани барисаан болон пролетарска интернационализм тухай лозунгнуудые, хитад арадай олон зуун жэлэй соёлой сэгнэшэгүй «баялигуудые» үгы хэһэн юм. Хитадай гүрэн соо автономито район бии болгогдохо ёһотой гэжэ хэлэгшэд мүн лэ хашалта хаалтада, мүрдэлгэдэ ороһон, хэһээгдэһэн байха. Эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууд «национальна асуудалаар түрүү лэгшэ Маогой хэтэдээ мүнхэ заа баряар» бэелүүлэгдэдэг байба.

Мао Цзэ-дун түрүүтэй КПК-гай хүтэлбэрилхы бүлэг хадаа «бага арадуудые хитад-хань доромжолхо, хашаха хааха, дарлаха ёһотой гэдэг» хараа бодолоо правительствын тусхай политика болгонхой.

Хитадууд КНР-эй арадуудай 94 процентнь болоно,— гэжэ «Синьцзян-Хунци» журнал 1960 оной 23-дахи номертоо бэшэһэн юм. — ...Политическэ, экономическа, соёлой талаар хитадууд бусад «бага» арадуудһаа түрүү үзэлтэй зон гээшэ. Тиимэһээ нацинуудай нэгэдхэхэ үедэ хитадууд гол хүсэн болохо ёһотой...»

«КНР-эй арадуудай тингэжэ ниилэн нэгэдэлгые буруушаадаг хүн социализмда, коммунизмда эсэргүүсэн, түүхын материализмда эсэргүүсэн «тэмсэгшэ гэнэ»» гэжэ «Синьцзян жабо» газетэ 1960 оной мартын 21-нэйнгээ номерто мүн лэ бэшэһэн байдаг. Энэ балмад политикаяа бэелүүлэн, Дотор Монгол, Синьцзян, Түбэдэй провинцинуудта хитадуудые олоор нүүлгэжэ, үрэжэлтэ газарыень эзэмдэжэ, хитадуудые нютагай хүн зонтой хүсөөрөө гэрлүүлхэ, национальна хэлэ бэшэгые хорихо, нютагай «резкомуудта» имагтал хитад хүниие томилхо, национальна районуудта сэрэгэй олон частьнуудые байлгаха гэхэ мэтэ хэмжээнүүдые бэелүүлнэ. Тиихэдээ хитадай засагаархид национальна районуудай байгаалиин баялигые сэрэгэй хэрэгтэ ашаглаха гэжэ оролдоно.

Маоистнуудай эдэ националис политиканъ Совет гүрэндэ эсэргүү пропагандаһаа үндэһэлэн, шуурхайгаар бэелүүлэгдэдэг байгаа. КНР-эй хитадбэшэ арадууд хитад-хань угсаатанай шовинис үзэл бодолой ба дээрэлхүү национализмын хашалтада оронхой. Зүгөөр тэдэ арадууд тиимэ байдалда байха дурагүй. КНР-эй национальна районуудта үе үе болодог буһалгаан, тэмсэл тухай харин гүрэнүүдэй хэблэл мэдээсэнэ. Хитадай засагаархидай хашалта, мүрдэлгэдэ ороһон хүнүүд хилын саана зугадана. 1962 ондо Синьцзян провинциһаа 65 мянган казах, уйгур угсаатан Казахстан болон Дунда Ази худар ерэһэн юм. Тиихэдэ 100 мянга шахуу хүн Энэдхэг, Афганистан, Пакистан руу тэрьелһэн байна.

КНР-эй засагаархид 20 гаран жэлдэ национальна асуудал шиидхэжэ шадаагүй, шиидхэхые хүсөөшьегүй.

Харин СССР гүрэн, КПСС ленинскэ национальна политикые бодото дээрэнь бэелүүлэн, Совет ороной бүхы үндэһэ яһатанда, тэрэ тоодо буряад арадта, зол жаргал олгожо, пролетарска интернационализмын үндэһөөр коммунис байгуулалтадаа асари ехэ амжалтануудые туйлажа, СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе тэмдэглэхэеэ байна.

Р. ПУБАЕВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.

ДОМОГТОЛ НАМТАРТАЙ ЭХЭНЭР

(Түгэсхэл. Эхиниинь манай газетын августын 16-най номерто).

«Гурбан оршуулагша басагадай нэгыень шэлэ гээд дурадхаа бэлэй. Би М. А. Фортусые нэрлээ һэм. Тиигээд хожомынь тэрэниие шэлэһэндээ нэгэтэшье шаналаагүйб. Испанида тэрэниие Хулиа гэжэ нэрлэдэг һэн, манайхяар Юлия болоно гээшэ ааб даа. Мария Александровнагай үбгэниинь (испанец) алуулшоо бэлэй Фортус нүхэрэйнгөө алуулһанай һүүлээр үшөө табан жэл Испанида ажаһуугаа, испан хэлэндэ тоти, мүн нютаг зоной заншал, абари зан гээшые табан хургандаал адляар мэдэдэг байгаа. Юрэдөөл, һүбэлгэн ухаатай, эрэлхэг зоригтой эхэнэр һэн. Оршуулагшын үүргэ эрхимээр дүүргэхэһээ гадна, дээгүүр тушаалта албатантай хэлсээ, хөөрэлдөөнүүдые ядабаригүй хэжэрхидэг байшоо. Үнэндөө Фортус тусхай даалгабари дүүргэдэг офицер байһан юм».

Мария Александровнагай үбгэн тухай маршал иигэжэ дурдана:

...Тэрэ Рамон Касанеляс Люк гэжэ нэрэ обогтой һэн. 1919 ондо Испаниин полициһаа зугадажа, Франциин пароходто һуугаад, Херсон ерэһэн юм. Тэндэ залуу хоёр танилсажа, бэеэ бэедээ дурлаа бэлэй. Үнишье болонгүй хахасаа. Хожомынь Москвада нээгдэһэн Зүүн зүгэй ажалшадай Коммунис университедтэ дахяад уулзашоо. Тиигээд дахин хахасалга. Сагай эрхэ тиимэл байгаа ха юм. Тэрэ испанец һэн тула Эхэ ороноо бусаха уялгатай байба... Харин Мария ондоо нэрэ, обог абаад нилээд тойруу, уршагтайшье замаар аяар холын Испани зорёо һэн. Тэдэнэй бишыхан хүбүүн Рамон Москвада нагаса эхэдээ үлөө бэлэй. Эсэгынь нэрэ хүбүүндэнь үгэһэн байгаа бшуу... Гушаад онуудай эхин һэн.

Испани... Нюуса байдал. Тэмсэл. Гүрдэлгэ. Нэгжүүл. Испаниһаа сүлэлгэ. Марсель хотын түрмэдэ Мария дүрбэ һара соо һууба. Гэнтын ушаралаар сүлөөдэ гаралга... Барселонёо бусажа ерэлгэ. Дахяад нюуса ажал. Рамон Касаняс — Каталониин Компартиин ЦК-гай генеральна секретарь, Испаниин Компартиин Политбюрогой гэшүүн. Алдарта хүбүүнэй ами наһан абарагдажа шадагдаагүй... Фашистнуудай хорото һомондо дайрагдаа... Бүхы Барселона һүүлшынь замда үдэшөө һэн...

«Хахасахаяа ерэһэн зоной дунда оролсон, Мария инаг хайрата гансынгаа хуурсагай хажуугаар зургаа дахин удаахан алхалан үнгэрөө. Инаг гансань, үнэн нүхэрынь... Мария аан гэжэ абяа гараагүй. Тэрэнэй хуурсагта Мариягай дүтэлхэ бүхэндэнь, бидэнэй хүлнүүд ээзэгүй болон, унашан алдажа байгаа һэмди, — гэжэ хожомынь Компартиин ЦК-гай гэшүүд хэлээ бэлэй. — Мария хуурсагай дэргэдэ түр зуурашье тогтожо, нүхэртэеэ эхэнэр ёһоор хахасаха аргагүйдөө, яахадааб гэхэдэ, тойроод полициин тагнуулшад һүндэлжэ байгаа бшуу... Ямар зориг, тэсэбэри, бэеэ бариха хаба хэрэгтэйб! Хэлэхэньшье бэрхэтэй...».

Мария Москвагаа бусаба. Рамон хүбүүниинь ФЗУ дүүргэхэеэ байба. Фортусай яажа бусаһан тухай, эрэлхэг зориг тухай бүхэли домог хөөрэмөөр бэзэ. Урдань юунэй хүлеэжэ байһые Мария хаанаһаа мэдэхэб даа...

Уданшьегүй Мария Испанияа бусаха. Ленинэй, Дайшалхы Улаан Тугай ордёнуудаар шагнагдаха. Испанида баатарай үхэлөөр унаһан хүбүүнэйнгөө түлөө үһөө нэхэхэ... Арагонско фронтдо дайлалдажа ябаһан летчик-бомбардировщик Рамон Касанеляс 1937 оной сентябриин 23-да бүргэдэй үхэлөөр унаа һэн. Комсомолец байһан. Түрэһөөр 17-дохи намараа хаража ябаһан байгаал даа...

Испанида М. А. Фортус олон танилтай бэлэй. Полковник Малино (Р. Я. Малиновский), нүхэр Павлито (А. Н. Родимцев), нүхэр Фриц (П. И. Батов), Г. М. Штерн, Долорес Ибаррури. Мариягай эрэлхэг зориг, сухаришагүй эрмэлзэл, баатар габья тухай эдэ нүхэдэй хэлэһэн үгэнүүдые дабтаха болоо һаа, нилээд ехэ саарһан хэрэгтэй болохо.

Совет гүрэнэй толгойлогшодтой хэлсээ хэхэеэ ерэһэн Испаниин правительственнэ делегациин толгойлогшо, тэрэ үедэ республиканска Агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй командалагша байһан Игнасио Идальго де Сиснерос иигэжэ бэшэнэ: «Москва ерэһэнэймнай үглөөдэрынь үдэшын табан час хахадта гостиницымни номерто совет полковник оршуулагша Мария-Юлия Фортустай орожо ерэбэ. Гайхамшаг зоригто Фортустай Испанида хоёр жэл тухай суг ажаллаһан, нүхэсэһэн байгааб. Намайе үдэшэжэ ябалсаха даабаритайб гэжэ полковник мэдүүлбэ...

...Кабинет худар оромсоороо, И. В. Сталиниие харажархибаб...

Хөөрэлдөөнэйнгөө эсэстэ Сиснерос Сталинда хандан, «камерада русые» Испани намтай суг эльгээгыт гэжэ гуйба. Тиигээд М. А. Фортус дахяад холын, аюултай замда мордоо...

...«Фрунзенецүүд тухай хөөрөөн» гэһэн номой хуудаһануудые иранаб. Энэ — Фрунзиин нэрэмжэтэ академиин «алтан» дэбтэр гээшэ. Тус Академи дүүргэһэн эрхимэй эрхимүүд болохо хорин нүхэд тухай очеркнуудһаа, тэрэ ном бүридэнэ. Гай, Малиновский, Гречко, Конев, Бирюзов, Покрышкин «Хододоо жагсаалда» гэһэн очерк. Энэ хадаа ном соо оролсохо хүндэдэ хүртэһэн гансахан эхэнэр М. А. Фортус тухай...

Академиин гурбадахи курсда һуража байтарнь, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилшоо. Һуралсалай программа сагһаа урид түгэсхэжэ, эрхим сэгнэлтэтэй диплом абаба. Фортус эхэнэрнүүдэй авиаполкын штабай начальнигаар томилогдоһон...

Хожомынь Черниговщинын ой соо байрлаһан полковник Медведевэй тусхай даабаритай партизан отрядта самолёдоор хаюулаа бэлэй. Тэндэ Советскэ Союзай Герой, суута тагнуулшан Николай Кузнецовтой уулзаа.

Тэрээн тухай хөөрэхыень гуйбаб.

— Гайхамшаг зоригтой хүн һэн. Үһөө нэхэгшэ, фашис нохосуудые хюдагша байхаһаа гадна, бэрхэ тагнуулшан байгаа бшуу. Һүбэлгэн, доро зүрхэтэй, ямаршье хэсүү байдалда бэеэ барижа шададаг хүн һэн. Мүнөө хүрэтэр тэрээн тухай домог суугай тарадагынь дэмы бэшэ. Нэгэ иимэ ушар болоһон юм. Машина руугаа фашис генералые шэхэжэрхибэ. Тэрэ үндэр тушаалтай дээрмэшэниие гэртэнь баряад, амыень бүхөөр таглаад, машинадаа асарһан байгаа. Харин гэнтэ... нюур нюураараа фашис хоёр офицертэй уулзашаба. Хосорһон хэрэг. Зүгөөр Кузнецов яажа гарасалдаа гэхэбта? «Танай документнүүд! — гээд тэрэ хоёрто Кузнецов хашхарба. Айһан һүрдэһэн фашистнууд документнүүдээ гаргаба. — Хэн нэгэнтнай намтай машинаар ошолдог, гэршэ хэрэгтэй. Аюултай партизан бариг даа..» Генералай хажууда үшөө офицерые шэрэлеэд маанадтаа, отрядтаа гүйлгэжэ ерээ һэн...

— Тагнуулшанай онсо хаба гэхэ гү, али тусгаар эди шэдиие харуулһан нэгэ ушар тухай хөөрэжэ үгыт, — гэжэ Мария Александровнада хандабаб.

— Нэгэтэ партизанууднай хоёр «совет офицерые» асарба гээшэ. Командирнуудай нэгэнтэйнь, эдэ хоёртой хөөрэлдэхэ, шалгаха ёһотой байгааб. Һэргылэмжэ хэрэгтэй бшуу. Тэдэнэй хөөрөөе шагнаха үедөө маряалиг шарайнуудыень, хуушараагүй сабхи болон сэбэр хубсаһыень хараадаа абажа, һэргылэд гэхээр гэжэ багсаамжалбаб. Һайсахан лэ мүшхэхэ хэрэгтэй... Гэнтэ «майор» плащайнтаа энгэр һэхээдхибэ. Самсадань орденой шэгшэг ялагад гэшэбэ. Ямар орден гэжэ һананат? Ленинэй орден! «Иимэ үндэр шагнал хайрада юунэй түлөө хүртөө һэмта?» — гэжэ асуубабди. — «Дайнай эхиндэ Березина шадар баатаршалга гаргаад...» Бидэ сэдьхэлээ ханаһан хэбэр үзүүлээд, орденоо гартамнай барюулжа үзүүлыт гэжэ гуйбабди. Эхэ оронойнгоо эгээл дээдын шагнал барижа үзэхэ золдо хүртэхэмнай бшуу. «Майорой» һөөл дурэгүйгөөр орденоо абахыень обёорбобди. Гартаа абамсаараа, ара талынь номерые һэмээхэн хараадхибаб. Нюрга руумни хүйтэ даашаба! Номерынь юһэн зуу гарадахи байба. Бодомжолноб: «Зай, би 1938 оной декабрь һарада Ленинэй орденоор шагнагдаа бэлэйб. Номерынь — 1188. Тиимэ һэн тула, «майор» намһаа урид шагнагдаһан болоно ха юм. Теэд юунэй түлөөб? Испани гү? Габьяата ажал? Юрэдөөл, дайнай эхеэр Березина шадар энэ ордендо хүртэхэ яашье арганьгүй болоно...» Командиртаа, Дмитрий Николаевич Медведевтэ, һанамжаяа хэлэбэб... «Офицернүүд» Эхэ орондоо урбаһанаа сэхэ руунь хэлэхэ баатай болоо һэн...

Тагнуулшанай мэргэжэл шэлэһэндээ гэмшэжэ үзөөгүй һэн гүт? — гэжэ Мария Александровнаһаа асуубаб.

— Үгы даа... Анханһаа энэ ажалда дуратай һэм. Сэхыень хэлэбэл, профессиональна тагнуулшанай ажалые гоёон һагад бэшэдэг гээшэ бэзэт. Үдэр бүриин баатаршалга, зүрхэ сэдьхэл татама ушаралта ябадалнууд... Үгы даа... энэшни хүндэхэн ажал юм. Тиимэшье һаань, өөрынгөө хуби заяанда гомдодоггүйб. Хэды уйдхарта үдэрнүүдэй хүшэр хүндэ сагуудай дайралдабашье һаань, би нэгэтэшье буруу зам шэлээб гэжэ һанаагүйб. Юуб гэхэдэ, түрэл партитаяа ами наһала холбооб, тэрэнэй зааһан тээшэ ябааб. Ажабайдалаа дахяад эхилбэл, энэл замаа шэлэхэ һэм.

— Тэмсэл... Энэ ажаябадалайтнай гол ёһо гурим болоно гээшэ хаб...

— Тэмсэхэ. Намда нэгэ интербригадовец, венгер иигэжэ хэлээ бэлэй. «Хэрбээ ши хүсэеэ алдан унаад, саашаа ябажа шадахаяа болибол, мэдээрэй — үшөө нэгэ алхам хэжэ шадахаш!». Тэмсэлгүйгөөр ажамидарһанай дэмы бэшэ аал?

Би эндэ хөөрэлдөөгөө забһарлуулаад, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үдэрнүүдтэ дахяад бусахамни.

1944 он... Майор Фортусай бэлдэһэн бүлэг тагнуулшад Румыниин газар дээрэ самолёдоор хаюулба. Теэд радистнь холбоондо гарабагүй. Юун болоо гээшэб? Дайсанай һабарта орошоо гү? Яагаад оролтойб? Шэнэ бүлэгые эльгээбэл, эдэ асуудалнуудта харюу абтаха хаяа. Ураншьегүй бүлэг тагнуулшадые һуулгаһан самолет тэрэ зүг руу ниидэбэ. Тэдэнэй парашюдаар һүрэхэ газарынь бүтүү шэдхэ ой гэжэ бүхы картанууд дээрэ тэмдэглэгдэнхэй. Самолет бусаба, харин тагнуулшадай зүгһөө абяа анир баһал дуулдабагүй... Фортус өөрөө ошохоор шиидэбэ...

Самолёт... Һүрэхэ газар дүтэлбэ. Ой модон... Теэд энэмнай юун гээшэб? Урда тээнь бууһан хоёр бүлэг тагнуулшадай, харин мүнөө Фортусай буужа ябаһан «бүтүү шэдхэ ой» гэдэгтэнь тэбхэр сагаан майхангуудай жэрылдэхэ харагдаба. Фашистнууд. Һалаһан хэрэг... Хосорол... Эндэ тэмсэл тухай хэлэһэнэйшье үлүү... Мария парашюдайнтаа татуурганууды бэеһээ сүлөөлэн отолоод, сарбуунуудтаа орёобо. Газарта хүрэтэр гурба-табан метр зайн үлэхэтэй адли парашюдаа орхёод һүрэбэ. Тиихэдээ иигэжэ шиидэһэн байгаа: һалхинда туугдаһаар, хиидэһээр газарта парашюдай унатар, фашистнуудай 72 дурбэлжэн метр торго һэхэжэ харатар, хоёр-гурба минута үнгэрхэ. Ойрохоно — хадын горхон. Мария тиишэ гүйжэ мэдэбэ. Горхоной эрьедэ хүрэмсөөрөө, сэдьхэлынь амарад гэбэ; ямарханшье нохой мүртэнь орожо шадахагүй. Энэ аюулта газарһаа түргэн лэ холодохо хэрэгтэй Нилээд саана ошоһон хойноо һүри соо хороод үнжэбэ. Харанхы болоһон хойно саашалаа.

— Урагшатай, ехэл урагшатай, аза талаантай хүн гээшэ гээби, — гээд, Мария Александровна миһэрнэ.

...Тэрэнэй хуби заяан, ажалбадалынь үльгэр домогтол. Зарим нэгэнэй үнэншэхэншье бэрхэтэй. Юрэ бусын намтар. Жаргал түхөөһэн уулзалганууд, уй гашуудалта хахасалганууд, найдал ба хосорол. Теэд хододоо тэмсэл. Тэмсэлээр халиһан хуби заяан... Мария Александровна Фортусай гаталһан зам тухай бодомжолходоо, иимэ буладтал хатуу зоригтой, түрэл арадайнгаа, партиингаа агуу хэрэгэй түлөө ами наһаяа гамнангүй, хэтын хэтэдэ һүнэшэгүй баатаршалга гаргадаг хүнүүдые имагтал манай үе саг, багша Ленинэй нээһэн үе саг хүмүүжүүлээ гэһэн мэдэрэлдэ абтахаар.

Е. ФАДЕЕВ.

БҮХЭШҮҮЛЭЙ ТУЛАЛДААН

Физкультурнигуудай бүхэсоюзна үдэртэй дашарамдуулан, ахадүү Монгол Арадай Республикын Сүхэ-Баатар хотын бүхэшүүлэй команда нүхэр ёһоной уулзалга үнгэргэхөөр манай Улаан-Үдэ хото ерэһэн байгаа. Дүрэ буляалдалгын барилдаан монголой бүхэшүүлэй дунда хүндэтэйдэ тоологдодог. Монголой бүхэшүүл Мехикодэ үнгэргэгдэһэн Олимпиин XIX нааданда хабаадалсажа, нэгэ мүнгэн, гурбан бронзо медальтай ерэһэн юм.

«Труд» бүлгэмэй спортын зал соо дүрэ буляалдаагаар үнгэргэгдэһэн мүрысөө харахаяа спортдо дуратайшуул олоороо суглараа.

Эгээн түрүүлэн барилдахаар гараһан хүнгэн бэетэй Дугарсүрэнгийн Оюнболд манай бүхэнүүд Дамдин Петров, Баир Доржиев гэгшэдые ковер дээрэ даража бууба. Гоё һайхан барилдаагнь сугларагшад һайшаажа альга ташалгаар угтана. Оройдохоноо 16-тай болоожо ябаһан Оюнболд командадаа түрүүшын очко асарһан байна.

Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зоной мүрысөөндэ хабаадалсаһан Аюр Цырендоржиев айлшаар ерэһэн Дугаржавын Батхүү гэгшые торгоонгүй буляа.

Дүрэ буляалдалгаар СССР-эй спортын мастер болоһон манай дүршэл ехэтэй бүхэ Виктор Баймеевтэй барилдаһан Шаравын Цэрэндаш гэгшэ нилээд удаан тулалдажа, манай Викторые мэгдүүлээ. Оронойнгоо шадамар бэрхээр барилдадаг олон бүхэнүүдтэй тулалдажа үзэһэн Баймеев айлшаар ерэһэн бүхын солбон шуранаар барилдаһаниие һайхаа.

СССР-эй спортын мастер[...] Валерий Иванов, Федор Ма[...] Олег Алексеев, Геннадий М[...] тов, Степан Зандаев гэ[...] өөһэд өөһэдынгөө шэгнүү[...] cooһoo булижа гараһан бай[...]

Хоёр үдэрэй туршада үн[...] гэгдэһэн нүхэр ёһоной уулза[...] да манай республикын сугл[...] лагдамал, мүн багшанарай [...] тудай команданууд ахадүү М[...] голой Арадай Республикын С[...] Баатар хотын суглуулагдамал [...] мандые тус тустаа 6:2 г[...] тоотойгоор шүүжэ гараба.

Б. БАЛЬЧИНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СССР-эй с[...] тын мастер Степан Зандаев ([...] дэнь) Эрдэнбаяр Чимэд гэгш[...] барилдажа байна.

В. ПЛУТ[...] гэгшын фот[о].

ЭРХИМЛЭГШЭД «БҮДЭРШЭБЭ[...]

СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг манай зоны футболистнууд хорин табадахи уулзалгаяа августын 14-дэ үнгэргэһэн байна. Уулзалгын дүн хаража үзэхэдэ, арбан командын табаниинь шүүжэ гарахадаа, өөһэдтөө шухала очконуудые бэшүүлжэ гараба. Энэ үдэр мүрысөөнэй таблицада түрүү һуури эзэлээд ябаһан Благовещенскын «Амур» Шэтын футболистнуудта айлшалһан байгаа. Талмайн эзэд энэ наадаяа шадамар бэрхээр үнгэргэжэ, айлшадаа 1:0 гэһэн тоотойгоор шүүжэ, «бүдэрүүлжэрхёо». Мүн энэ үдэр өөрынгөө стадион дээрэ наадаһан Урда Сахалинай «Сахалин» команда эдэнэртэ айлшаар ерэһэн Братскын «Сибиряк» командые 2:1 тоотойгоор шүүжэ гарахадаа, эрхимлэжэ ябаһан «Амурай» футболистнуудые очкогоороо хүсэбэшье, сохижо оруулһан бүмбэгынгөө тоогоор гээгдэжэ ябана.

Өөрынгөө стадион дээрэ наадахадаа хододоо шүүжэ гарадаг Красноярскын «Автомобилист» команда айлшаар ерэһэн Петропавловск-Камчатский хотын «Вулкан» командые аяар 5:1 гэһэн тоотойгоор шүүгээд табижархёо. Тиихэдээ хоёр һуури урагшаа дабшажа, гурбадахи һууринда гараба. Мүн Хабаровскын СКА-гай футболистнууд Ангарскын «Старт» командатай өөрынгөө стадион дээрэ наадахадаа, айлшадаа 4:1 гэһэн тоотойгоор шүүжэ, хоёр очко өөртөө бэшүүлбэшье, урагшаа дабшажа шадабагүй. Юуб гэхэдэ, урдань гараад ябаһан команданууд дүрбэ, табан очкогоор түрүүлһэн байба бшуу.

Манай «Сэлэнгэ» командын футболистнууд Владивосто[кын] «Луч» командада айлшалһан [...] Тиихэдээ айлшалжа ябаһан [...] команданууд cooһoo шүүгдэ[...] харин талмайн эзэдые 2:0 [...] тоотойгоор шүүжэ гараһан б[...] юм. Тиигэжэ өөртөө хоёр [...] нэмэнхэй, удаадахи уулза[...] үнгэргэхөөр Урда-Сахалин [...] аян замаа үргэлжэлүүлбэ. [...] даниинь үглөөдэр үнгэрг[...] байна.

Танай анхаралда али ко[...] дын урагшаа дабшаһые, али [...] мандын гээгдэжэ ябаһые хар[...] һан таблица толилогдобо.

Команданууд	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдээ	Бүмбэгэ
1. «Амур» Благовещенск	24	14	6	4	29—12+17
2. «Сахалин» Ю-Сахал.	24	14	6	4	32—16+16
3. «Автомобилист» Красн.	23	11	4	8	30—20+10
4. СКА Шэтэ	25	8	9	8	29—26+3
5. «Старт» Ангарск	23	11	3	9	28—25+3
6. «Сибиряк» Братск	24	9	7	8	22—20+2
7. СКА Хабаровск	25	8	5	12	33—30+3
8. «Сэлэнгэ» Улаан-Үдэ	24	7	7	10	22—26−4
9. «Аэрофлот» Иркутск	24	5	8	11	13—27−14
10. «Вулкан» П. Кам.	24	5	8	11	16—31−15
11. «Луч» Владивосток	24	4	9	11	14—30−16

Тэнсэлгээр дүүр[...]

РЕЙКЬЯВИК, августы[н] [...] (ТАСС). Шатараар дэлх[эйн] [...] рүү һуури эзэлхын түлөө [...] нааданай арбан дүрбэдэхи [...] залга үнгэргэгдэбэ. Эдэнэр[...] дан 41-дэхи ябадалдаа тэн[сээр] дүүрэһэн байна.

Нааданай тоо 8,5:5,5 бо[лоо]. Фишер түрүүлжэ ябана.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО — ХИЛЫН ГААНАҺАА

ДАКАР

Революциин Национальна Соведэй сесси

ТАСС

Гвинейн демократическа партиин съезднүүдэй хоорондо дээдын орган — Революциин Национальна соведэй сесси Гвинейн Республикын нийслэл хотодо нээгдээ.

Гүрэнэй аппарадые шэнэдхэн хубилгаха, кооперативна ба эхэнэрнүүдэй хүдэлөөнэй, ороной хүгжэлтын мүнөөнэй шатын эрилтэнүүдтэй таарал-дуулжа, гэгээрэлэй хэрэгые шэнээр хаража үзэхэ асуудалнууд сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ юм.

ДПГ-гэй Национальна политбюрогой, правительствын гэшүүдэй ороной партийна бүхы федерацинуудһаа ерэһэн делегацинуудай хүдэлмэридэнь хабаадалсаһан Соведэй түрүүшын заседани дээрэ Гвинейн президент, ДПГ-гэй генеральна секретарь Секу Туре тобшо оролтын үгэ хэлэбэ.

Сессидэ хабаадагшад хэдэн элидхэлнүүдые шагнаа. Предприятинуудта, эмхи зургаануудта эхэнэрнүүдэй эхин эмхинүүдые байгуулха тухай, городской ба байрын барилга, городской транспортые саашадань хүгжөөхэ тухай гэжэ Конакрин радио мэдээсэбэ.

ДЕЛИ

«СССР—ЭНЭДХЭГЭЙ ҮНЭН ХАНИ»

ТАСС

Советскэ Союз — Энэдхэгэй үнэн хани мүн гэжэ энэдхэг хүн бүхэн ойлгон мэдэрдэг юм гээд Индиин Национальна конгресс гэдэг партиин Бүхэиндиин комитедэй Генеральна секретарь Генри Остин Энэдхэгэй бэеэ даанхай байдалтай болоһоор 25 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, нийслэл хотын олониитын баярай митинг дээрэ мэдүүлбэ.

Октябриин революциин илаһан үеһөө хойшо чациональносүлөөрэлгын хүдэлөөе Соведүүдэй орон хододоо дэмжэдэг. Колониальна дарлалта мүлжэлтэһөө мултаржа сүлөөдэ гарахын түлөө тэмсэлдэнь Советскэ Союз энэдхэг арадые дэмжээд, мүнөө экономическа, социальна байгуулалтадань ехэ туһа хүргэнэ.

Мүнөө Энэдхэгэй бэеэ дааһан байдалай баярта ойе тэмдэглэжэ байгаа манай оронуудай хоорондын харилсаа холбоон али алинда ашатай туһатай, нүлөө ехэтэй байна гэжэ түбэй правительствын министр Л. Н. Мишра тэмдэглээ. Жэлэй урда тээ баталагдаһан эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай энэдхэг-совет договорһоо эдэ бүгэдэ элеэр харагдана. Энэ договор Энэдхэг ба Советскэ Союзай хоорондохи харилсаа холбооё хүгжөөлгын шухала шата, саг үргэлжэ хүгжэжэ байгаа хани барисаанай һүлдэ, империализмда, расизмда, колониализмда эсэргүү ниитэ тэмсэлдээ бүхы хүсэ шадалаа, хүсэл зоригоо элсүүлэн нэгэдүүлхэ эрмэлзэлтэй байһанай гэршэ болоно.

ЛОНДОН

Булимтарагшадай зэрлиг муухай аашанууд

ТАСС

Израилиин засагаархид нютагай зониие хашажа хайража, үлэсхэлэн хооһоор үлөөжэ, эзэмдэһэн газар дээрээ зэрлиг муухай ябуулгануудые хэжэ үргэлжэлһөөр.

Иордан мүрэнэй баруун эрьеэрхи эзэмдэгдэһэн газар дээрэ ургажа байгаа жэмэстэ модые сабшан тайража, Израилиин булимтарагшад тус райондо ажаһууһан араб зондо экономическа ехэ гарза хохидол ушаруулаа гэжэ Рейтер агентство Амманһаа дамжуулба.

Һүүлэй үедэ Иерусалимай райондо — 2 мянган гаран донум (1 донум 910 дүрбэлжэн метртэй адли), Иордан мүрэнэй баруун эрьедэ — 3 мянган донум, Газай сектортэхи эзэмдэгдэһэн зонодо 500 гаран донум газарыень араб зонһоо буляажа абаа.

ИСЛАМАБАД

Пакистанай бэеэ дааһан байдалай үдэр

ТАСС

Бэеэ даанхай байдалтай болоһонһоо хойшо 25 жэлэйнгээ ойе Пакистан тэмдэглэжэ байна.

Гайхамшагта һайндэрэй, — бэеэ дааһан байдалтай болоһон үдэрэй хүндэлэлдэ зорюулагдаһан салют августын 14-нэй үглөөгүүр эртэ Равалпиндида үгтэбэ. Баярай сулаанууд, митингнүүд ороной бүхы хотонуудта болоно. Тусхай программанууд радио, телевидеэр дамжуулагдана, документальна фильмүүд кинотеатрнуудта харуулагдана. Спортын мүрысөөнүүд һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэһэн стадионуудта болоно.

Залуу гүрэнэй хүгжэлтын 25 жэлэй ой тухай газетэнүүд бэшэнэ.

Пакистанай Национальна ассамблейн сесси энэ үдэртэ зорюулагдаа.

БОНН

КОММУНИСТНУУДАЙ ДУРАДХАЛ

ТАСС

Шэнэ политика бэелүүлхэ арга хангахын тула, христианско-демократическа союзай, национал-демократическа партиин политика буруушаадаг социал-демокрадууд бултадаа хамтаран тэмсэхэ ёһотой гэжэ Баруун Германиин коммунистнууд Бундестагта болзорһоо урид үнгэргэгдэхэ һунгалтын бэлэдхэлэй үедэ дурадхана. Иимэ ябуулга хэхэ шухала гэжэ Германиин Коммунис партиин Рейнланд-Вестфалидахи окружной эмхиин түрүүлэгшэ Г. Трамбовский «Унзере цайт» газетэдэ толилуулһан статья соогоо тэмдэглэбэ.

Баруун Германиин хүдэлмэришэд — социалис-демокрадууд, коммунистнууд адли һанал бодолтой байха ёһотой гэжэ тэрэ заана. Юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгэдэ эсэргүү, предприятинуудта тэдэнэй эрхэ хангахын түлөө, буу зэбсэг хураахын ба эб найрамдалай түлөө, ХДС болон НДП-гэй хархис политикада эсэргүүсэн тэдэнэр хамтадаа тэмсэдэг.

Германиин Коммунис парти ажал ябуулгануудтаа хүдэлмэришэн ангиин, хүдэлмэришэн ба һурагша залуушуулай аша туһа хамгаалдаг юм гэжэ Г. Трамбовский тэмдэглэнэ. Рейн-Рур гэжэ промышленна районой ехэ предприятинуудай профсоюзай эдэбхитэд, үйлэдбэриин соведүүдэй гэшүүд Рейнланд-Вестфалиһаа дэбжүүлэгдэһэн ГКП-гэй кандидадуудай списогүүдтэ гурбанай хоёр хуби үлүүтэйе эзэлнэ.

ХАНОЙ

Зэрлиг муухай добтолгонууд үргэлжэлһөөр

ТАСС

Хойто Вьетнамай нютагуудые американ дээрмэшэд бомбодожо, буудажа үргэлжэлһөөр.

ВИА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, августын 14-дэ Тханьхоа провинциин түбые, оршон тойронхи һуурин тосхонуудые США-гай авиаци зэрлиг бүдүүлигээр бомбодоһон байна. Хүсэтэ фугасна бомбонуудые хаяжа, хүүгэдэй саадуудые, фармацевтическэ цех, хилээмэ баридаг газар, хотын промышленна зарим предприятинуудые ехээр һандаргаа. Амгалан зоной дундаһаа хүнүүд алуулаа, шархатаа.

Августын 13-да Нгеан провинциин түб — Винь хотые, Ниньбинь провинциин түбые, мүн Хойто Вьетнамай зарим провинцинуудай һууриин тосхонуудые бомбодобо. Куангбинь провинциин олон районуудые стратегическэ «В-52» түхэлэй бомбардировщигууд бомбодоһон. Нгеан, Хатинь провинцинуудай эрье шадарай һууриин тосхонуудые американ флодой корабльнууд артиллереэр буудаһан байха юм. Энээнһээ уламжалан, олон хүн алуулаа, арадай ажахын ба соёл культурын барилганууд, байрын гэрнүүд һандаргагдаа.

ДРВ-гэй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство мэдүүлгэ тунхаглахадаа, США-гай хархис хүсэнүүдэй түримхэй ябуулгануудые буруушаагаад, ДРВ-гэй бэеэ даанхай, аюулгүй байдалда хамааржа, хоро хүргэһэн бүхы ябуулгануудаа дары зогсоохо эрилтэ американ правительствада табиба.

ХАНОЙ. (ТАСС). ВИА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, августын 2-һоо 9 болотор Хойто Вьетнамда добтолһон американ 5 самолеты патриодууд буудажа унагаагаа. Августын 10-11-дэ Куангбинь провинцида ПВО-гой подразделенинүүд США-гай 1 истребитель, сэрэгэй 1 вертолет буудажа унагааһан байна. Тиигэжэ патриодуудай мэргэн буудалгаар унагаагдаһан американ самолёт ба вертолёдуудай тоо 3.813 болобо.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

КОПЕНГАГЕН. (ТАСС). Америкынхидэй үйлэдэжэ байгаа гэмтэ ябуулгануудые харахадаа, урда тээнь этигэдэггүй байһан аад, одоошье этигээб гэжэ Даниин парламентын депутат Ф. Якобсен Вьетнамай Демократическа Республикаар аяншалаад бусахадаа хэлээ.

«Актуэльт» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, байрын гэрнүүдые, уһанай хаалтануудые американ авиациин бомбодон һандаргажа байһан ябадал улад зониие айлгаха, һүрдөөхэ зорилготой байна гэжэ Ф. Якобсен тэмдэглээ.

БРЮССЕЛЬ. (ТАСС). Эхэнэрнүүдэй шэнэ эмхи байгуулха тухай эндэ соносхогдоо. Тэрэнь «Эхэнэрнүүдэй нэгэдэмэл парти» гэжэ нэрлэгдэбэ.

Бельгиин ниитын, политическэ ажабайдалай бүхы асуудалнуудта эхэнэрнүүдэй адли тэгшэ эрхэтэйгээр хабаадалсаха эрилтэ эмхиин программа дотор табигдана. Тодорхойлон хэлэбэл, адли тэгшэ салин хүлһэтэй болохые, сенадта эхэнэрнүүдэй һунгагдахыень хориһон хуули хубилгахые «Эхэнэрнүүдэй нэгэдэмэл парти» эмхидхэгшэд хүсэнэ.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Миссисипи штадай Форест-Сити хотын шубуунай фабрикада хүдэлдэг негр эхэнэрнүүдэй буһалгаан илалтаар дүүрээ. Хотын ой модоной промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюз ба ниитын бусад эмхинүүд буһалгаалагшадые дэмжээ. Салин хүлһыень дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин эзэдэй гэмээр болоһон һаатаалга һамшалгануудай түлөө мүнгэ түлэхэ, профсоюзыень мэдэрхэ гэхэ мэтын эрилтэнүүдые предприятиин эзэд хангахаар зүбшөөбэ.

ПРАВДА БУРЯТ[ИИ]

Нэгэдэхи хуудаһанда. «[...] тосхоной залуу үетэн» — [...] бэшэг. А. Ефремов С. Цы[...] хоёрой фоторепортаж. 100[...] —100 килограмм нэмэлтэ [...] нүүр — суглуулбари. КПС[С-эй] ЦК-да, СССР-эй Верховно[...] дэй Президиумдэ, СССР-эй [Ми]нистрнүүдэй Соведтэ.

Хоёрдохи хуудаһанда. [...] зэргэ уялгална» — В. Але[...] гай статья. Л. Мартын[...] статья. Түрэл орондомнай.[...]

Гурбадахи хуудаһанда. [...] хёон байгуулхы ажалай а[...] та» Б. Ю. Игумновай к[...] понденци. Һуулгахань [...] бэшэ, ургуулжа абахань ш[...] гэһэн П. Яковлевай [...] Уласхоорондын тэмдэгл[...] Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. [...] тивна һониной суглу[...] ТАСС-ай материалнууд.

Редакторай орлогш[о]
М. Н. НИМАЕВ.

1926 онһоо КПСС-э[й] [...] шүүн, республиканска [...] пенсионер **Бадма Нам[...] Намжилон** удаан үбша[...] һүүлээр августын 15-да [...] бараба гэжэ КПСС-эй [...] гын райком ба аймагай [...] шадай депутадуудай [...] гүйсэдком гашуудал[...] мэдээсээд, ехээр ш[...] байһанаа наһа барагш[...] рэлхид болон дүтын хү[...] элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Н-02421. Заказ №